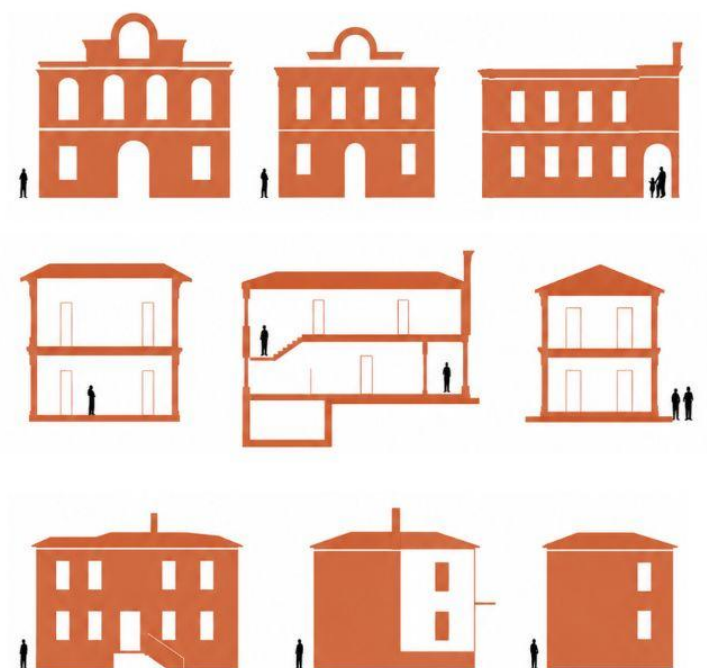


INSTITUCIONET MUZEALE TË QYTETIT TË GJILANIT





INSTITUCIONET MUZEALE TË QYTETIT TË GJILANIT

Autore: Flaka Xërxa Beqiri, Arta Januzi Cana, Marigona Rexha

Botues: EC Ma Ndryshe

Rr. Fehmi Lladrovci Nr.67, Prizren, Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7

www.ecmandryshe.org

info@ecmandryshe.org

029 222 771

Shtator, 2026

Hulumtimi “Institucionet Muzeale të Qytetit të Gjilanit” u realizua në kuadër të projektit “Trashëgimia kulturore për të gjithë: Ruajtja, edukimi, zhvillimi dhe inovacioni” përkrahur nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit.

Përmbajtja dhe qëndrimet e paraqitura këtu nuk përfaqësojnë qëndrimin zyrtar të donatorëve



REPUBLIKA E KOSOVËS
MINISTRIA E KULTURËS, RINISË
DHE SPORTIT

PËRMBAJTJA

— HYRJE

— **1** METODOLOGJIA DHE QËLLIMI I DOKUMENTIT

— **2** KONTEKSTI: GJILANI DHE INSTITUCIONET MUZEALE

— **3** HISTORIKU I SHKURTËR I MUZEVE NË GJILAN

— **4** GJENDJA AKTUALE E OBJEKTEVE MUZEALE

4.1 OPERIMI, KAPACITETET NJERËZORE DHE SHËRBIMET E OFRUARA

4.2. ANALIZA E HAPËSIRAVE DHE E RRJEDHËS SË LËVIZJES

4.3. QASSHMËRIA PËR VIZITORËT

— **5** PROBLEMET DHE PROPOZIMET

— **6** PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME STRATEGJIKE PËR TË ARDHMEN

— **7** PËR EC

— SHTOJCA 1: DOKUMENTIMI DHE ANALIZA E INSTITUCIONEVE MUZEALE TË GJILANIT –
PJESA GRAFIKE

HYRJE

Institucionet muzeale janë pjesë thelbësore e sistemit të ruajtjes, dokumentimit dhe interpretimit të trashëgimisë kulturore. Ato nuk shërbejnë vetëm si hapësira për ekspozimin e objekteve, por edhe si qendra të edukimit, hulumtimit, kujtesës kolektive dhe dialogut ndërmjet së kaluarës dhe shoqërisë bashkëkohore. Cilësia e funksionimit të një muzeu varet nga ndërveprimi ndërmjet objektit, koleksionit, stafit, programit dhe publikut.

Gjilani dhe rajoni i Anamoravës kanë trashëgimi të pasur arkeologjike, historike, urbane dhe etnologjike. Ruajtja dhe prezantimi i kësaj trashëgimie realizohen kryesisht përmes dy institucioneve të trajtuara në këtë hulumtim: Muzeut të Qytetit, i njohur edhe si Muzeu Rajonal i Gjilanit, dhe Muzeut Etnologjik të Gjilanit.

Muzeu i Qytetit është vendosur në objektin historik të Kajmekamllakut dhe prezanton artefakte arkeologjike, numizmatike dhe materiale që lidhen me kulturën materiale të rajonit. Muzeu Etnologjik funksionon në Sarajin e Hysen Pashës, një ndërtesë të vitit 1887, dhe

fokuset në veprimtarinë ekonomike, veglat e punës, veshjet, zejet, artin tradicional dhe muzikën e Anamoravës.

Dy muzetë kanë karaktere të ndryshme. Muzeu i Qytetit ka hapësira ekspozuese në dy nivele, por aktualisht nuk ka staf të dedikuar, ciceron, kalendar aktivitetesh ose të dhëna të rregullta për vizitorët. Muzeu Etnologjik ka staf dhe shërbim udhërrëfimi, numër të dokumentuar vizitorësh dhe kalendar aktivitetesh, por nuk ka katalog të plotë të koleksionit dhe të dy ofrojnë vetëm qasshmëri të pjesshme.

Dokumenti synon të paraqesë gjendjen e të dy muzeve duke përdorur hulumtimin në terren dhe kartelat informative si burim kryesor për të dhënat operative dhe pjesën grafike për analizën e arkitekturës, hapësirave dhe qasshmërisë.

1. METODOLOGJIA DHE QËLLIMI I DOKUMENTIT

Qëllimi i dokumentit është dokumentimi dhe vlerësimi i Muzeve të Gjilanit në aspektin historik, institucional, arkitektonik, funksional dhe të qasshmërisë. Analiza synon të identifikojë vlerat e tyre, kushtet e operimit, mënyrën e organizimit të ekspozitave, marrëdhënien me publikun dhe ndërhyrjet e nevojshme për zhvillimin e mëtejshëm.

Ky publikim vazhdon serinë e hulumtimeve të EC Ma Ndryshe për institucionet muzeale të qyteteve të Kosovës, të nisur në vitin 2022 me Prizrenin dhe të vazhduar ndër vite me Mitrovicën, Gjakovën, Prishtinën, Ferizajn dhe Pejën. Korniza e përbashkët analitike mundëson krahasimin e sfidave ndërmjet qyteteve, ndërsa analiza për Gjilanin është përshtatur sipas karakterit dhe statusit të dy muzeve të trajtuara.

Metodologjia është bazuar në: (1) shqyrtimin e literaturës, burimeve historike dhe materialeve publike; (2) të dhënat e drejtpërdrejta nga kartelat informative të muzeve; (3) dokumentimin arkitektonik përmes planimetrive, prerjeve, fasadave dhe fotografive; dhe (4) analizën e

organizimit hapësinor, sekuencave të lëvizjes dhe pengesave në qasshmëri.

Dokumenti ka karakter vlerësues dhe strategjik dhe nuk zëvendëson projektet profesionale të konservimit, auditimet konstruktive, planet e menaxhimit të koleksioneve ose projektet ekzekutive të qasshmërisë.

2. KONTEKSTI: GJILANI DHE INSTITUCIONET MUZEALE

Gjilani është qendër e rëndësishme administrative, tregtare dhe kulturore e pjesës lindore të Kosovës dhe e rajonit të Anamoravës. Zhvillimi i qytetit është formuar nga roli i tij administrativ, lidhjet tregtare dhe tradita e zejtarisë, të cilat kanë lënë gjurmë në strukturën urbane, në objektet publike dhe në kulturën materiale të komunitetit.

Të dy muzetë ndodhen në Rrugën Adem Jashari dhe janë të integruar në zonën qendrore të qytetit. Figura 1 tregon se ato ndodhen në distancë të përshtatshme (3 min ecje) për t'u lidhur në një itinerar këmbësor kulturor. Kjo afërsi krijon mundësi që vizita të organizohet si rrëfim i përbashkët: nga historia, arkeologjia dhe zhvillimi rajonal te jeta tradicionale dhe kultura etnologjike.

Muzeu i Qytetit ndodhet në Kajmekamllak, objekt monumental që ka shërbyer për funksione administrative. Pozita në qendër dhe fasada përfaqësuese e bëjnë ndërtesën pikë të rëndësishme të identitetit urban. Muzeu Etnologjik gjendet në Sarajin e Mustafa Pashës, përballë Atik Xhamisë.

Ndërtesat nuk janë projektuar fillimisht si muze. Adaptimi i tyre ka ruajtur vlera të rëndësishme arkitektonike, por ka krijuar kufizime në qarkullim, shërbime, qasje vertikale dhe fleksibilitet ekspozues. Për këtë arsye, zhvillimi i tyre duhet të ndërthurë ruajtjen e monumentit me kërkesat bashkëkohore të muzeologjisë.



3. HISTORIKU I SHKURTËR I MUZEVE NË GJILAN

Muzeu i Qytetit / Muzeu Rajonal i Gjilanit



Fig. 2 Muzeu i Qytetit/Muzeu Rajonal
(Burimi: Autoret)

Burimet të ndryshme e datojnë ndërtesën e Muzeut të Qytetit në periudha të ndryshme (shek. XVII/XIX), ndërsa dihet se fillimisht është përdorur si objekt banimi. Kur familja e braktisi ndërtesën, pushteti i atëhershëm Jugosllav e shndërroi në objekt administrativ komunal. Me ndërrimin e administratave, objekti ka vazhduar të shërbejë për institucione publike, e edhe sot i shërben jo vetëm Muzeut, por edhe QRTK-së dhe Komunës së Gjilanit.

Objekti karakterizohet nga kompozim simetrik, fasada përfaqësuese, hapje të rregullta dhe elemente neoklasike të ndërthurura me tipare të arkitekturës osmane të vonë. Ndërtesa ka bodrum, përdhesë dhe kat.

Në vitet 2015–2016, objekti u restaurua dhe u përshtat për funksion muzeal. Muzeu u inaugurua më 28 nëntor 2016. Ky muze emërtohet si “Muzeu i Qytetit”, “Muzeu Rajonal” dhe “Muzeu i Gjilanit”; në këtë dokument përdoret kryesisht “Muzeu i Qytetit/Muzeu Rajonal” për të shmangur paqartësinë.

Kartela informative e Muzeut evidenton 196 eksponate të ekspozuara. Koleksioni përfshin 63 artefakte arkeologjike, 15 objekte të poçarisë, 46 punime ose thesare druri, 36 mjete pune, 16 elemente kuzhine dhe 20 shtroje e tekstile. Përmbajtja numizmatike përfaqësohet edhe përmes 16 fotografive dhe 28 monedhave.

Muzeu Etnologjik i Gjilanit



Fig. 3 Muzeu Etnologjik i Gjilanit (Saraji i Mustafë Pashës
(Burimi: Autoret)

Muzeu Etnologjik është vendosur në Sarajin e Mustafë Pashës, objekt i ndërtuar në vitin 1887. Në burime hasen edhe emërtimet Saraji i Hysen Pashës; për shkak të ndryshimeve në traditën emërtuese.

Ndërtesa ka shërbyer fillimisht si banesë e një familjeje të pasur qytetare. Pas Luftës së Dytë Botërore u nacionalizua dhe u përdor si shkollë. Objekti është dëmtuar nga tërmeti i vitit 2002 dhe ndërhyrjet restauruese kanë filluar në fund të viteve 2007, ndërsa adaptimi për muze është zhvilluar në kuadër të një projekti bashkëpunimi ndërkufitar.

Muzeu Etnologjik u inaugurua më 18 maj 2021, në Ditën Ndërkombëtare të Muzeve. Ekspozita prezanton veshje, vegla pune, enë dhe orendi, punime artizanale nga tekstili e druri, muzikën, besimet rituale dhe elemente që dokumentojnë jetën ekonomike, shoqërore dhe shpirtërore të Anamoravës.

Vetë ndërtesa është pjesë e përvojës muzeale. Elementet e drurit, organizimi i banesës, fasada e pasur dhe raporti ndërmjet kthinave përfaqësojnë mënyrën e jetesës së shtresave të pasura qytetare të fundit të shekullit XIX.

4. GJENDJA AKTUALE E OBJEKTEVE MUZEALE

Gjendja aktuale është analizuar në tri nivele: operimi institucional, organizimi hapësinor dhe qasshmëria. Të dhënat tregojnë dallim të madh ndërmjet dy muzeve:

4.1. Operimi, kapacitetet njerëzore dhe shërbimet e ofruara

Muzeu Qytetit / Muzeu Rajonal administrohet nga Komuna e Gjilanit dhe është i hapur nga ora 08:00 deri në 16:00. Në mungesë të stafit, Muzeu nuk ka të dhëna për vizitorët në vitin 2025 dhe për periudhën janar–maj 2026.

Mungesa e stafit është problemi themelor i funksionimit. Pa kujdestar, ciceron, dokumentarist ose person përgjegjës për koleksionin, muzeu nuk mund të ofrojë shërbim të rregullt, të regjistrojë vizitorët, të zhvillojë aktivitete ose të mbikëqyrë në mënyrë profesionale koleksionin. Kjo e vendos institucionin më afër një ekspozite statike sesa një muzeu aktiv.

Treguesi	E dhëna
Emërtimi	Muzeu i Qytetit; në materiale përdoret edhe Muzeu Rajonal i Gjilanit
Adresa	Rruga Adem Jashari, Gjilan
Viti i themelimit	2016
Administrimi	Komuna e Gjilanit
Sipërfaqja e parcelës	1,471.2 m ²
Sipërfaqja e objektit	264.65 m ²
Orari	08:00–16:00
Eksponatet e ekspozuara	196, me përmbajtje arkeologjike, poçari, dru, mjete pune, kuzhinë dhe tekstile
Katalogu dhe informimi	Ka katalog dhe shenjëzues informues
Stafi	0 punonjës të dedikuar
Ciceroni	Nuk ofrohet
Kalendari i aktiviteteve	Nuk ka
Qasshmëria	Pjesërisht

Tab. 1 Kartela e Muzeut të Qytetit, Gjilan.
(Burimi: QRTK, Gjilan)

Megjithëse stafi i QRTK-së udhëheq vullnetarisht grupet e vizitorëve nëpër Muze, si dhe ekziston katalog dhe informacion bazë për eksponatet; mungesa e stafit muzeal e kufizon kuptimin e përmbajtjeve. Veçanërisht për artefaktet arkeologjike dhe numizmatike, vizitori ka nevojë për

kontekst kronologjik, hartë të lokaliteteve, shpjegim të funksionit dhe lidhje me historinë e Anamoravës.

Muzeu Etnologjik është i hapur nga e hëna deri të premten, nga ora 08:00 deri në 16:00. Administrimi i përditshëm kryhet nga një cicerone.

Treguesi	E dhëna
Emërtimi	Muzeu Etnologjik i Gjilanit
Adresa	214, Rruga Adem Jashari, Gjilan
Viti i ndërtimit të objektit	1887
Modaliteti	I hapur për vizitorë
Orari	E hënë–e premte, 08:00–16:00
Vizitorët 2025	1,114
Vizitorët janar–maj 2026	616
Stafi	5 punonjës: 3 ciceronë dhe 2 mirëmbajtëse
Udhërrëfimi	Shqip dhe anglisht
Materialet informuese	QR code
Katalogu	Nuk ka katalog të plotë
Shenjëzimi	Pjesërisht
Kalendari i aktiviteteve	Po
Qasshmëria	Pjesërisht

Tab. 2 Kartela e Muzeut Etnologjik
(Burimi: Muzeu Etnologjik)

Numri prej 616 vizitorësh vetëm në pesë muajt e parë të vitit 2026 tregon frekuentim të qëndrueshëm dhe mundësi që rezultati vjetor të jetë më i lartë se ai i vitit 2025. Megjithatë, për vlerësim të plotë duhen të dhëna mujore, ndarje sipas grupeve shkollore, vizitorëve vendorë dhe të huaj dhe analizë e sezonalitetit.

Muzeu ofron shërbim ciceroni në shqip dhe anglisht dhe ka QR code si mjet informimi. Mungesa e katalogut të koleksionit është mangësi e rëndësishme për menaxhimin, konservimin dhe hulumtimin. Shenjëzimi i pjesshëm e bën përvojën të varur nga ciceroni.

4.2. Analiza e hapësirave dhe e rrjedhës së lëvizjes

Muzeu i Qytetit / Muzeu Rajonal

Përdhesa e Muzeut të Qytetit/Rajonal ka një korridor të gjerë qendror, me artefakte të ekspozuara përgjatë tij dhe një dhomë të dedikuar arkeologjisë. Kthinat e tjera organizohen në të dy anët e korridorit. Kjo skemë krijon lëvizje lineare me degëzime anësore dhe e bën korridorin njëkohësisht hapësirë komunikimi dhe ekspozimi.

Në katin e parë gjendet pjesa kryesore e ekspozitës etnologjike: veshjet e burrave

dhe grave shqiptare të Karadakut, vatra dhe dhoma e kuzhinës, veglat e punës së përditshme, mjetet zejtare, orenditë shtëpiake dhe elemente radiofonike. Organizimi është tematik, ku secila kthinë përfaqëson një aspekt të jetës tradicionale.

Objekti ka edhe bodrum, i cili ishte paraparë për nyje sanitare, kaldajë dhe funksione ndihmëse. Përdorimi aktual i këtyre hapësirave duhet të harmonizohet me nevojat e muzeut.

Muzeu Etnologjik

Figura 4 tregon një organizim të objektit rreth korridorit. Në përdhesë ka hapësira të lidhura drejtpërdrejt me hyrjen dhe komunikimin vertikal, ndërsa kati përmban kthina ekspozuese që ruajnë shkallën dhe karakterin e ambientit shtëpiak.

Organizimi është më i përqendruar se në Muzeun e Qytetit. Secila kthinë është e emërtuar me rend, në mënyre që t'i orientojë vizitorët, bashkë me përshkrimet relevante për secilën

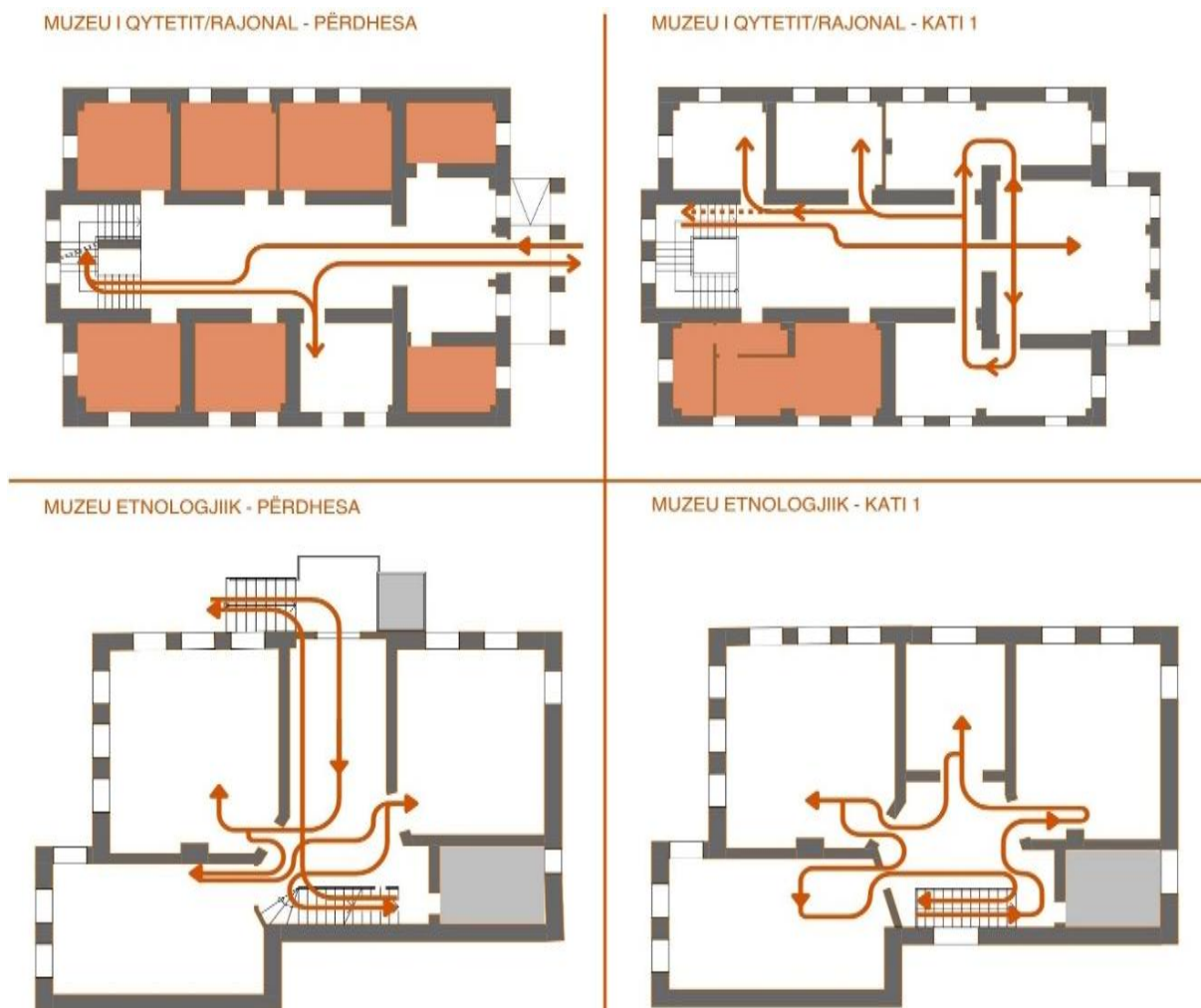


Fig. 4. Analiza e lëvizjes në Muzetë e Gjiilanit (Burimi: Autoret)

hapësire. Vizitori kthehet vazhdimisht te nyja qendrore, prej nga zgjedh kthinën e radhës sipas emërimit rendor. Kjo mund të sjellë mbivendosje kur disa grupe e përdorin të njëjtën hapësirë.

Muzeu ka ekspozim me vitrina, objekte të vendosura lirshëm dhe panele informuese. Disa objekte të mëdha funksionojnë mirë në ambientin historik, ndërsa objektet e vogla kërkojnë etiketim më të rregullt dhe ndriçim të kontrolluar.

Ndërtesa është vetë pjesë e narrativës: hapësirat nuk duhet të trajtohen vetëm si sfond, por të shpjegohet funksioni i tyre historik, raporti i familjes me kthinën dhe elementet e restauruara.

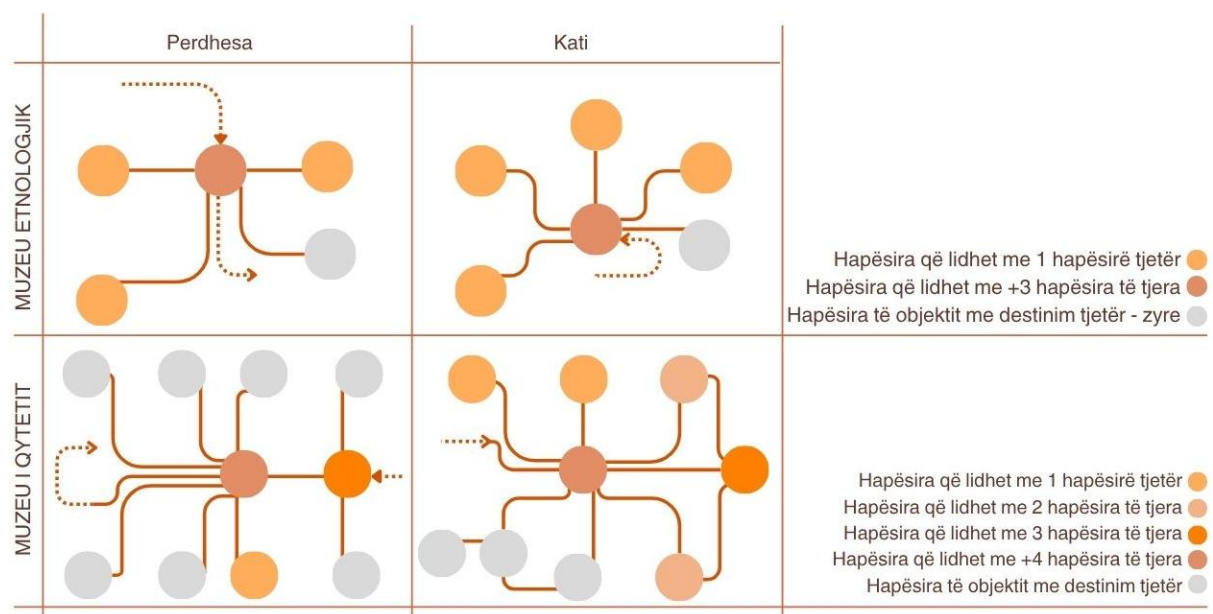


Fig. 5. Analiza e hapësirave të muzeve të Gjilanit (Burimi: Autoret)

4.3. Qasshmëria për vizitorët

Muzeu i Qytetit / Muzeu Rajonal

Muzeu ka një ngritje të vogël prej një shkalle në hyrje, por edhe një pjerrtësi që mundëson qasjen në përdhesë për persona me mobilitet të kufizuar. Përdhesa është relativisht e qasshme, ndërsa kati i parë arrihet vetëm përmes shkallëve të brendshme.

Objekti nuk ka ashensor ose platformë ngritëse. Tualetet përdoren kryesisht për funksione të tjera brenda ndërtesës dhe nuk janë të dedikuara për vizitorët e muzeut. Gjithashtu mungojnë Braille, audio-përshkrimi, gjuhë e shenjave dhe pajisje asistive.

Meqë pjesa kryesore e ekspozitës etnologjike ndodhet në kat, mungesa e qasjes vertikale përjashton një pjesë të vizitorëve nga përmbajtja kryesore. Deri në realizimin e një zgjidhjeje fizike, duhet të ofrohet interpretim alternativ në përdhesë.

Muzeu Etnologjik

Muzeu Etnologjik ofron qasshmëri vetëm të pjesshme. Organizimi në 2 nivele dhe shkallët e brendshme e kufizojnë lëvizjen e personave që përdorin karroca ose kanë vështirësi në

ecje. Muzeu zhvillohet në përdhesë dhe në katin 1, ndërsa suterreni shërben si depo e muzeut. Përdhesa është e ngritur rreth 1.1 m, ka një ashensor për qasje në përdhesë, i cili aktualisht nuk është aktiv.

Në muze nuk ofrohen Braille, audio-përshkrim ose interpretim në gjuhën e shenjave.

Tualetet për vizitorë janë në oborr të Muzeut, ku është paraparë edhe tualeti për PAK, i cili po ashtu nuk është aktiv për momentin.

Në të dy muzetë, ndërhyrjet duhet të jenë të kthyeshme dhe të harmonizuara me mbrojtjen e monumentit. Kur qasja e plotë fizike nuk është e realizueshme, duhet të kombinohen itineraret e pjesshme me përmbajtje digjitale dhe asistencë nga stafi.

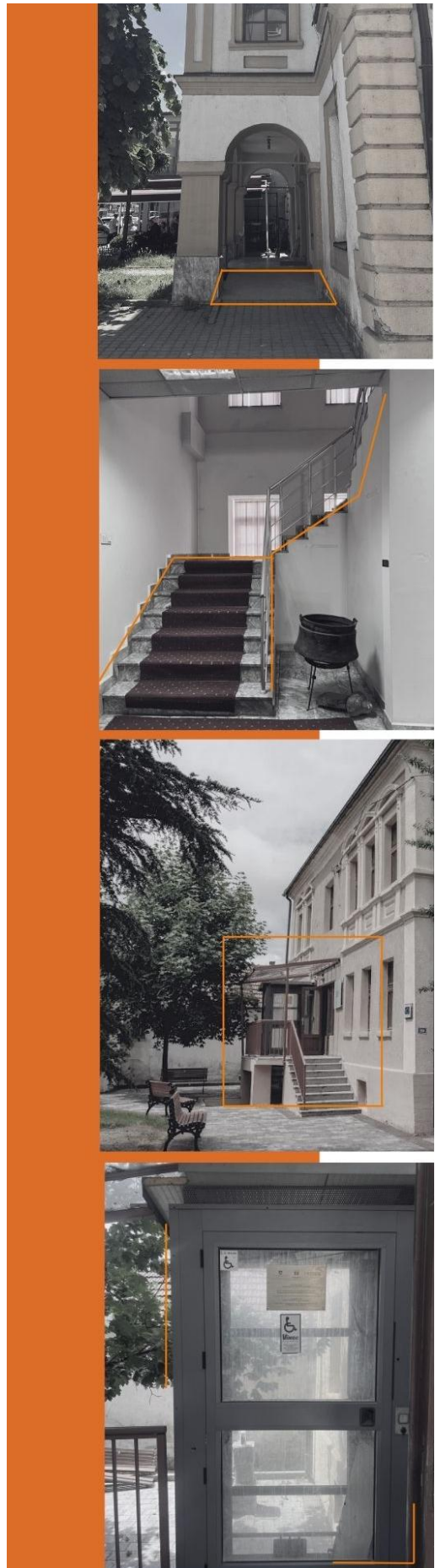


Fig. 6. Pengesa fizike në Muzetë e qytetit të Gjilanit (*Burimi: Autoret*)

5. PROBLEMET DHE PROPOZIMET

Problemet dhe rekomandimet janë ndarë sipas secilit muze. Në fund paraqiten masat e përbashkëta që vlejné për të dy institucionet.

Muzeu i Qytetit / Muzeu Rajonal

Operimi dhe kapacitetet njerëzore

- Të krijohen vende të dedikuara pune për menaxhimin e muzeut, kujdesin ndaj koleksionit, ciceronin dhe dokumentimin. Evidentimi i zero punonjësve është pengesa kryesore për funksionimin e institucionit.
- Të përcaktohet qartë përgjegjësia institucionale dhe të hartohet plan vjetor pune me orar, aktivitete, objektiva dhe buxhet.
- Të vendoset sistem për regjistrimin e vizitorëve dhe raportimin mujor.

Koleksioni dhe interpretimi

- Të verifikohet dhe plotësohet inventari i 196 eksponateve dhe të dokumentohen edhe objektet që nuk janë të ekspozuara.
- Të krijohet narrativë kronologjike dhe tematike që lidh arkeologjinë, numizmatikën,

zejet, drurin, tekstilet dhe historinë e Anamoravës.

- Të përmirësohet ekspozimi në korridor.
- Të zhvillohen materiale për fëmijë, harta të lokaliteteve arkeologjike dhe përmbajtje digjitale.

Hapësirat dhe qasshmëria

- Të qartësohet sekuenca e vizitës ndërmjet përdhësës dhe katit dhe të vendoset sinjalistikë orientuese.
- Të shqyrtohet instalimi i një platforme ngritëse ose ashensori të përshtatur me monumentin; në ndërkohë të krijohet interpretim alternativ i katit në përdhësë.
- Të sigurohet tualet i dedikuar për vizitorë dhe tualet i qasshëm.
- Të rishikohet zhvendosja e njësive të tjera nga objekti; përdorimi i këtyre hapësirave ndihmëse për funksionet e muzeut.

Muzeu Etnologjik

Menaxhimi dhe koleksioni

- Të harmonizohet përgjegjësia e stafit.

- Të përgatitet katalog dhe inventar i plotë i eksponateve, pasi aktualisht muzeu nuk ka listë të konsoliduar të koleksionit.
- Të përmirësohet shenjëzimi për të gjitha eksponatet.
- Të dokumentohen vizitorët sipas muajit, grupit dhe origjinës, duke analizuar rritjen e frekuentimit në vitin 2026.

Interpretimi dhe aktivitetet

- Të zhvillohet një narrativë që lidh objektet me jetën ekonomike, zejet, veshjet, muzikën, besimet rituale dhe organizimin e banesës.
- Të krijohen programe të rregullta me shkollat, punëtori të zejeve, demonstrime dhe aktivitete ndërmjet brezave.
- Të përdoret vetë Saraji si eksponat, duke shpjeguar historinë e banesës, përdorimin si shkollë dhe restaurimin për muze.
- Të zhvillohen më shumë ekspozita të përkohshme dhe rotacion i objekteve për të ruajtur interesin e publikut.

Qasshmëria dhe siguria

- Të rregullohet ashensori për ngritje në përdhesë dhe tualeti për PAK.
- Të shqyrtohet qasja në katin 1 me platformë ngritëse; për hapësirat e paarrtshme të ofrohen vizita virtuale dhe video.
- Të shtohen audio-përshkrime, titra, materiale me lexim të lehtë dhe video në gjuhën e shenjave.
- Të hartohet plan i sigurisë, evakuimit dhe mbrojtjes nga zjarri, i përshtatur për objektin historik dhe vizitat në grup.

Rekomandime të përbashkëta

- Të hartohen plane periodike të mirëmbajtjes dhe konservimit për ndërtesat dhe koleksionet.
- Të përmirësohet qasshmëria fizike, shqisore dhe informative.
- Të përdoret sistem i unifikuar i sinjalistikës, grafikës dhe materialeve në shqip e anglisht.
- Të krijohet bashkëpunim i rregullt me shkollat, institucionet kulturore dhe Qendrën Rajonale të Trashëgimisë Kulturore (QRTK).
- Të zhvillohet itinerar i përbashkët që lidh Muzeun e

Qytetit, Muzeun Etnologjik dhe monumentet e tjera në qendër.

- Të krijohet platformë e përbashkët online me oraret, koleksionet, aktivitetet dhe mundësinë e organizimit të vizitave në grupe.

6. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME STRATEGJIKE PËR TË ARDHMEN

Dy muzetë e Gjilanit përfaqësojnë dimensione plotësuese të trashëgimisë së Anamoravës. Muzeu i Qytetit dokumenton historinë rajonale përmes arkeologjisë, numizmatikës dhe kulturës materiale, ndërsa Muzeu Etnologjik prezanton jetën tradicionale, zejet, veshjet dhe artin lokal.

Muzeu i Qytetit ka objekt të restauruar, koleksion të evidentuar dhe pozitë të mirë, por mungesa e stafit, ciceronit, aktiviteteve dhe statistikave të vizitorëve e kufizon rëndë rolin e tij publik. Prioriteti nuk është vetëm përmirësimi i ekspozitës, por funksionalizimi institucional i muzeut.

Muzeu Etnologjik është më aktiv në raport me publikun: ka pesë punonjës, shërbim udhërrëfimi në dy gjuhë, kalendar aktiviteteve dhe vizitorë të dokumentuar. Sfidat kryesore janë

mungesa e katalogut, shenjëzimi i pjesshëm, qasshmëria dhe nevoja për interpretim më të strukturuar të objektit dhe koleksionit.

Në të dy rastet, përdorimi i objekteve historike krijon vlerë dhe kufizim njëkohësisht. Ndërtesat e rrisin autenticitetin e përvojës, por kërkojnë masa të kujdesshme për qasje vertikale, siguri dhe menaxhim të flukseve.

Prioritetet strategjike

- Punësimi dhe funksionalizimi i stafit të Muzeut të Qytetit.
- Inventarizimi dhe katalogimi i plotë i koleksionit të muzeve.
- Krijimi i sistemeve të rregullta të statistikave, programit dhe monitorimit për të dy muzetë.
- Përmirësimi i qasshmërisë vertikale dhe krijimi i interpretimit alternativ për katet e paarritshme.
- Zhvillimi i narrativave të dallueshme: historia rajonale dhe arkeologjia në Muzeun e Qytetit; jeta tradicionale në Muzeun Etnologjik.
- Integrimi i mjeteve digjitale, materialeve shumëgjuhëshe dhe formateve të qasshme.

- Krijimi i itinerarit kulturor të përbashkët dhe promovimi i koordinuar i dy muzeve.
- Mirëmbajtja dhe konservimi periodik i ndërtesave historike dhe koleksioneve.

Zbatimi duhet të organizohet në faza. Në fazën e parë duhet të plotësohen kapacitetet njerëzore, inventarët, statistikat dhe siguria. Faza e dytë duhet të adresojë qasshmërinë, interpretimin dhe digjitalizimin. Faza e tretë mund të përfshijë zgjerimin e programeve edukative, itineraret turistike dhe promovimin rajonal.

Kjo qasje do t'i shndërronte muzetë nga hapësira kryesisht ekspozuese në institucione aktive, të qasshme dhe të lidhura me komunitetin, pa cenuar vlerat arkitektonike të Kajmekamllakut dhe Sarajit të Mustafa Pashës.

SHTOJCA 1

DOKUMENTIMI DHE ANALIZA E INSTITUCIONEVE MUZEALE TË GJILANIT – PJESA GRAFIKE

Pjesa grafike përfshin vendosjen në kontekst urban, situacionet, planimetritë, prerjet, fasadat, dokumentimin fotografik, analizën e zhvillimit të hapësirave, rrjedhën e lëvizjes së vizitorëve dhe identifikimin e pengesave në qasshmëri për Muzeun e Qytetit / Muzeun Rajonal dhe Muzeun Etnologjik të Gjilanit.

BURIMET KRYESORE

Kartela informuese e Muzeut të Qytetit/Muzeut Rajonal të Gjilanit, 2026.

Kartela informuese e Muzeut Etnologjik të Gjilanit, 2026.

Dokumentimi dhe analiza e institucioneve muzeale të Gjilanit – pjesa grafike, 2026.

Dokumentacioni ekzistues i muzeve në QRTK.

CHwB Kosovo, Gjilan Museum Inauguration, 2016.

Webalkans, Treasured artefacts now on display in a treasured building, 2022.

Kallxo.com, Hapet Muzeu Etnologjik në Gjilan, 18 maj 2021.

Lista e figurave

Fig. 1 Muzetë e Gjilanit; (Burimi: Autoret)

Fig. 2 Muzeu i Qytetit / Muzeu Rajonal; (Burimi: Autoret)

Fig. 3 Foto nga Muzeu i Gjilanit (lart) dhe Muzeu Etnologjik i Gjilanit (poshtë); (Burimi: Autoret)

Fig. 4. Analiza e lëvizjes në Muzetë e Gjilanit; (Burimi: Autoret)

Fig. 5. Analiza e hapësirave të muzeve të Gjilanit; (Burimi: Autoret)

Fig. 6. Pengesa fizike në Muzetë e qytetit të Gjilanit; (Burimi: Autoret)

Lista e tabelave

Tab. 1 Kartela e Muzeut të Qytetit, Gjilan; (Burimi: QRTK, Gjilan)

Tab. 2 Kartela e Muzeut Etnologjik; (Burimi: Muzeu Etnologjik)

PËR EC

EC Ma Ndryshe është organizatë me bazë në komunitet, e themeluar në vitin 2006, që angazhohet për zhvillim të qëndrueshëm me qasje gjithëpërfshirëse.

Aktivizmi i EC-it synon një Kosovë ku qeverisja demokratike është pjesëmarrëse, transparente dhe llogaridhënëse, duke siguruar që institucionet, komunitetet dhe palët e interesit të punojnë së bashku drejt një zhvillimi të qëndrueshëm.

Ky vizion promovon vendimmarrjen gjithëpërfshirëse, politika më të fuqishme dhe përfshirje më të madhe të publikut, duke siguruar që qëndrueshmëria të jetë pjesë përbërëse e qeverisjes si në nivel lokal, ashtu edhe në atë kombëtar.

Përmes koordinimit më të mirë institucional, hartimit të politikave të bazuara në dëshmi dhe angazhimit qytetar, angazhimi i EC-së synon të kapërcejë hendekun mes komuniteteve dhe institucioneve, duke siguruar që qeverisja e mirë të sjellë ndryshime të prekshme dhe afatgjata.

17

Deklarata e vizionit

“Fuqizimi i një Kosove elastike dhe gjithëpërfshirëse, ku komunitetet në mënyrëaktive formojnë institucione të qëndrueshme, të digjitalizuara dhe të ndërgjegjshme”.

Deklarata e misionit

“EC Ma Ndryshe përkrah qeverisjen demokratike dhe zhvillimin e qëndrueshëm

në Kosovë duke nxitur zhvillimin e qëndrueshëm socioekonomik, kulturor dhe të gjelbër përmes edukimit digjital, kujdestarisë mjedisore, mobilizimit të komuniteteve, avokimit për vendimmarrje publike me pjesëmarrje dhe kultivimit të partneriteteve strategjike”.

DOKUMENTIMI DHE ANALIZA E INSTITUCIONEVE
MUZEALE TË QYTETIT TË GJILANIT

PJESA GRAFIKE

PËRMBAJTJA

01

MUZEU
RAJONAL I
GJILANIT

02

MUZEU
ETNOLOGJIK
I GJILANIT

PLANIMETRITË /
PRERJE / FASADA

IDENTIFIKIMI I
PENGESAVE NË
QASSHMËRI

ANALIZA E LËVIZJES
SË VIZITORËVE

SITUACIONI,
VENDOSJA NË
KONTEKST URBAN

DOKUMENTIMI I
GJENDJES EKZISTUESE/
FOTOGRAFITË

ZHVILLIMI I
HAPËSIRAVE



MUZEU
ETNOLOGJIK
I GJILANIT

02

01

MUZEU I QYTETIT /
MUZEU RAJONAL I
GJILANIT



01



MUZEU RAJONAL I GJILANIT

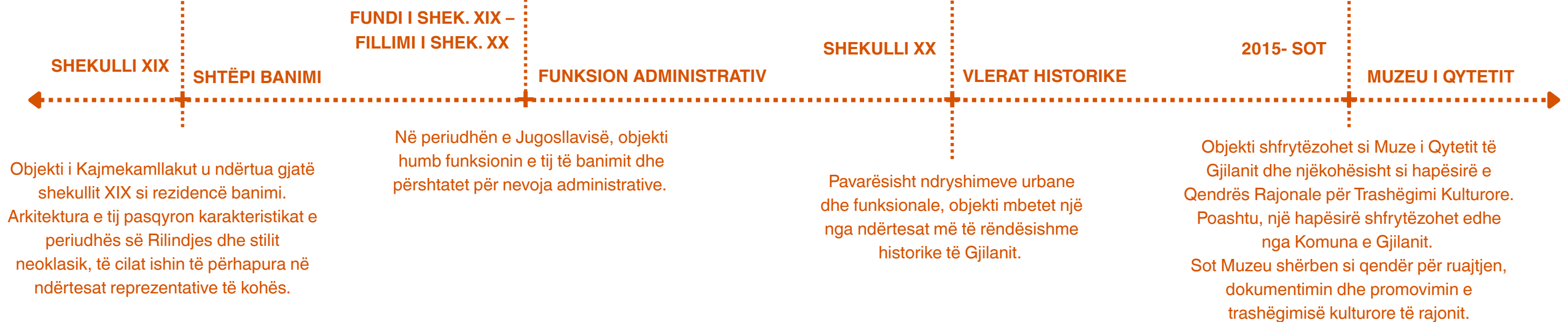


MUZEU RAJONAL I GJILANIT

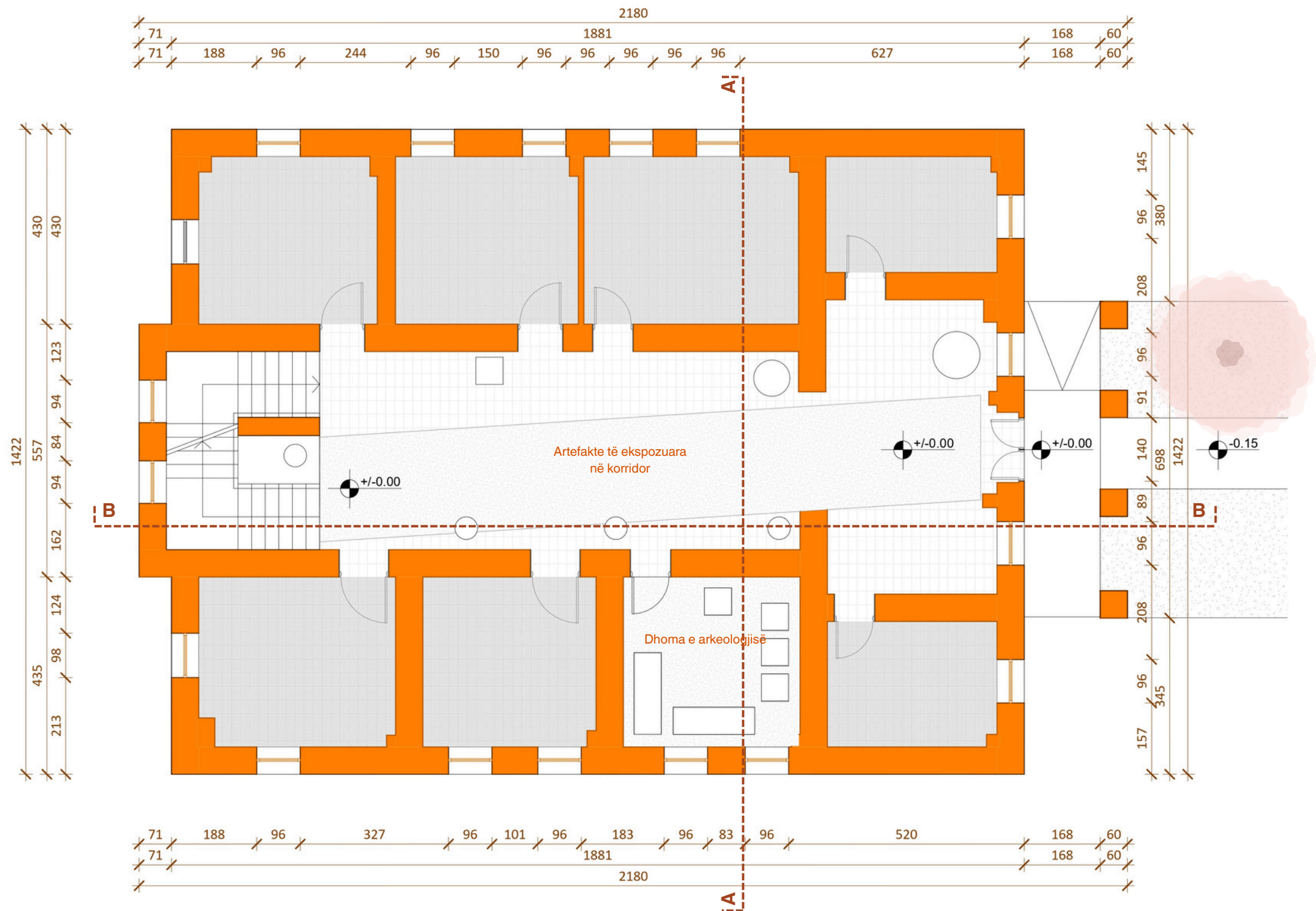
Objekti i Muzeut Rajonal/Muzeut të Qytetit ndodhet në qendrën historike të Gjilanit, në ndërtesën e njohur si Kajmekamllaku, e cila paraqet një nga objektet më të rëndësishme të trashëgimisë arkitekturore të qytetit. Pozita e tij brenda strukturës urbane e vendos muzeun në afërsi të institucioneve publike, hapësirave qytetare dhe zonave me vlera historike, duke e bërë atë lehtësisht të qasshëm për vizitorët dhe banorët lokalë.

Nga aspekti fizik, ndërtesa ruan karakteristikat kryesore arkitekturore dhe vlerat historike që e bëjnë atë pjesë të trashëgimisë së mbrojtur kulturore. Organizimi i brendshëm i hapësirave është përshtatur për nevojat muzeale, duke mundësuar ekspozimin e koleksioneve arkeologjike, historike dhe etnologjike.

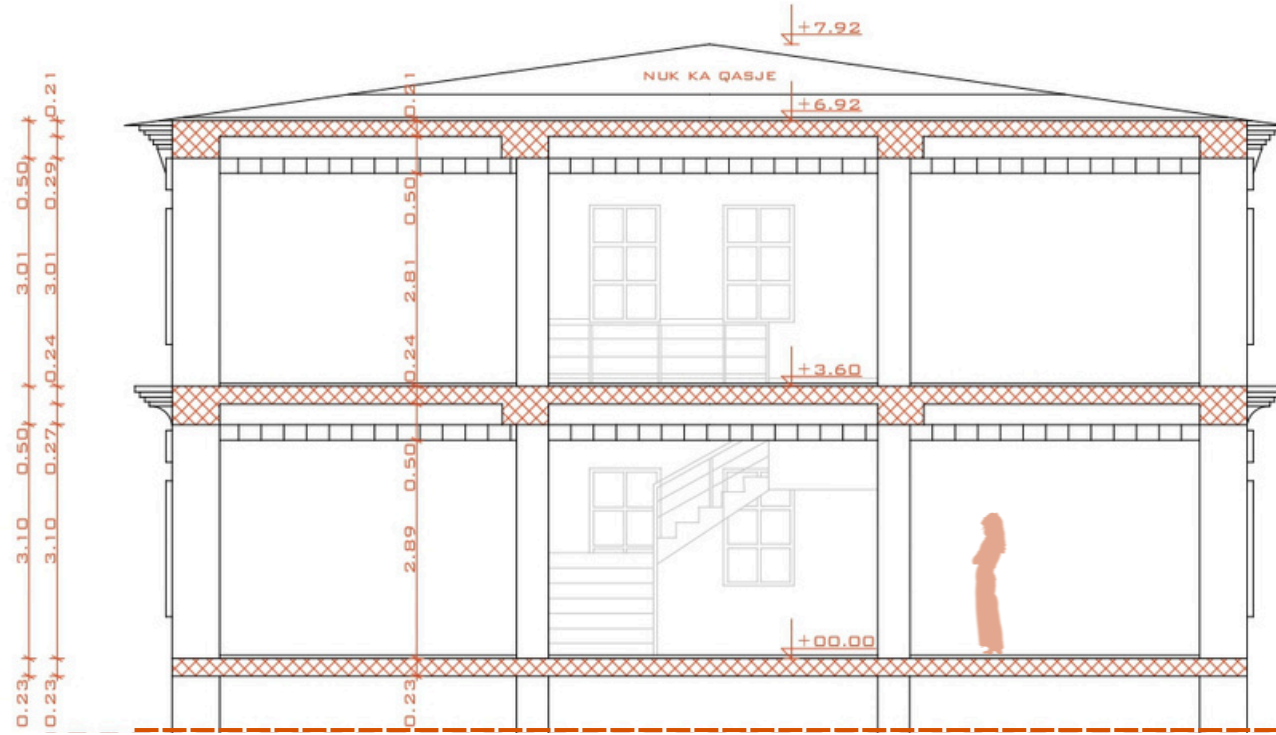
MUZEU RAJONAL / MUZEU I QYTETIT TË GJILANIT



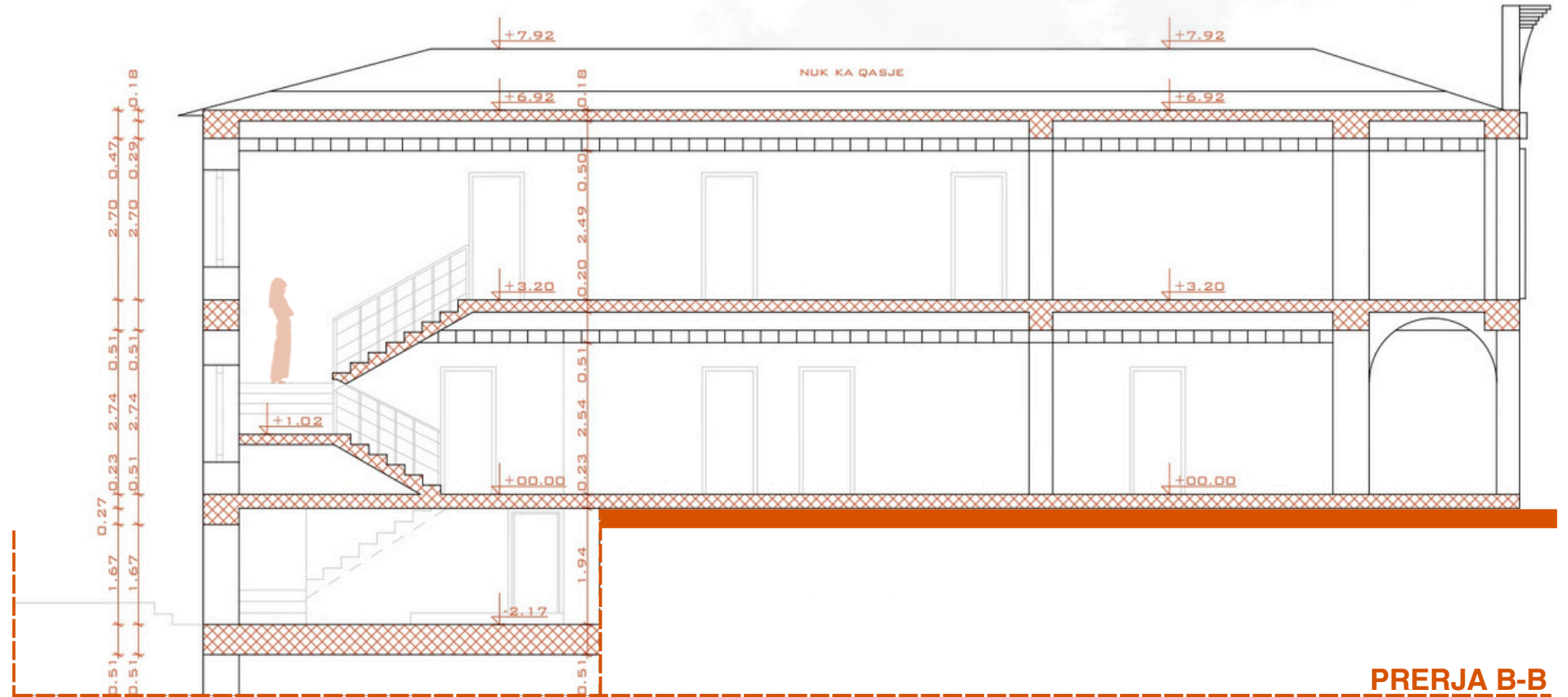








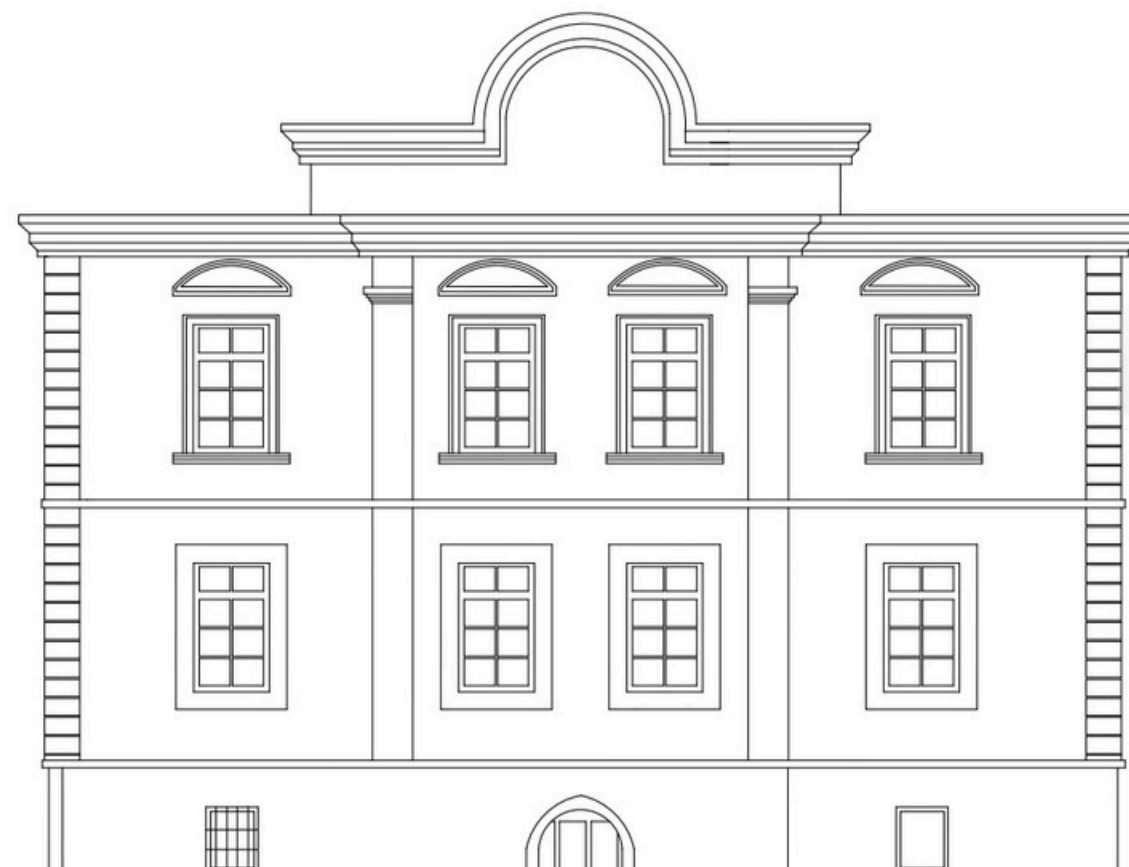
PRERJA A-A



PRERJA B-B

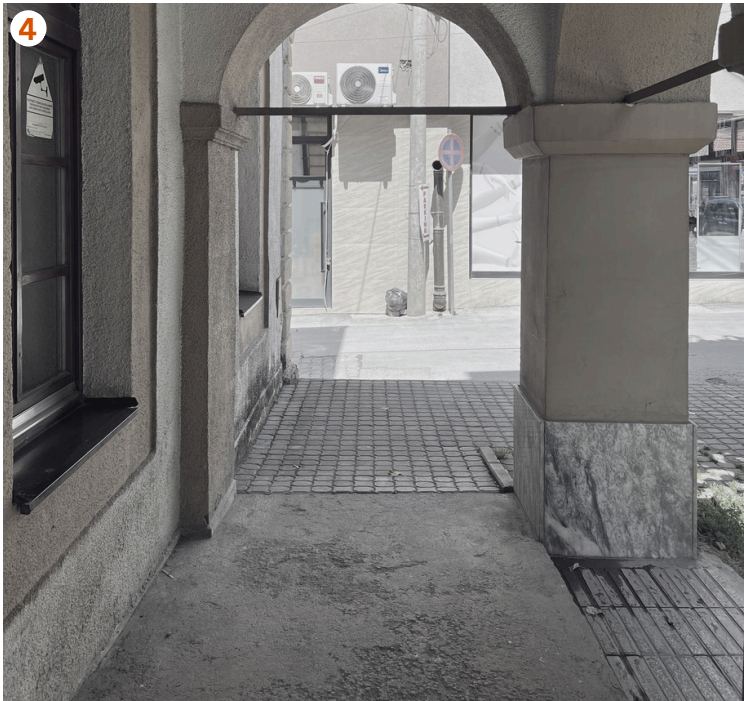


FASADA LINDORE

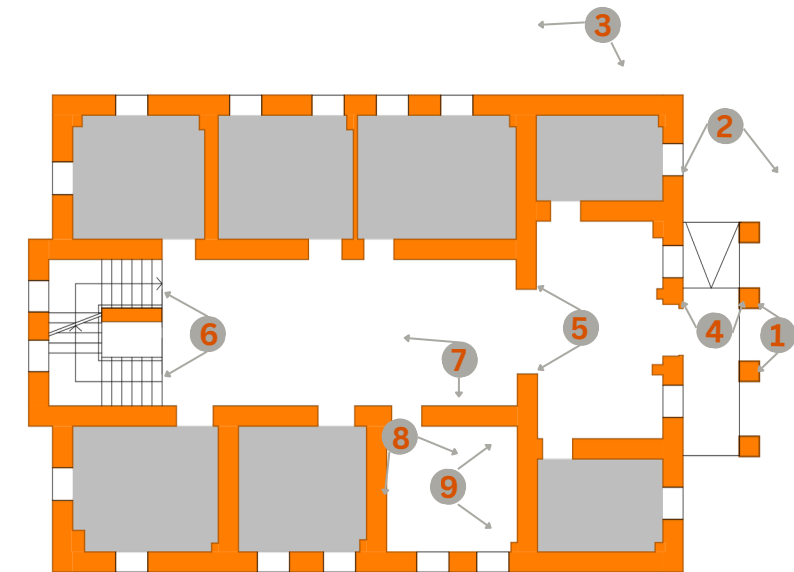


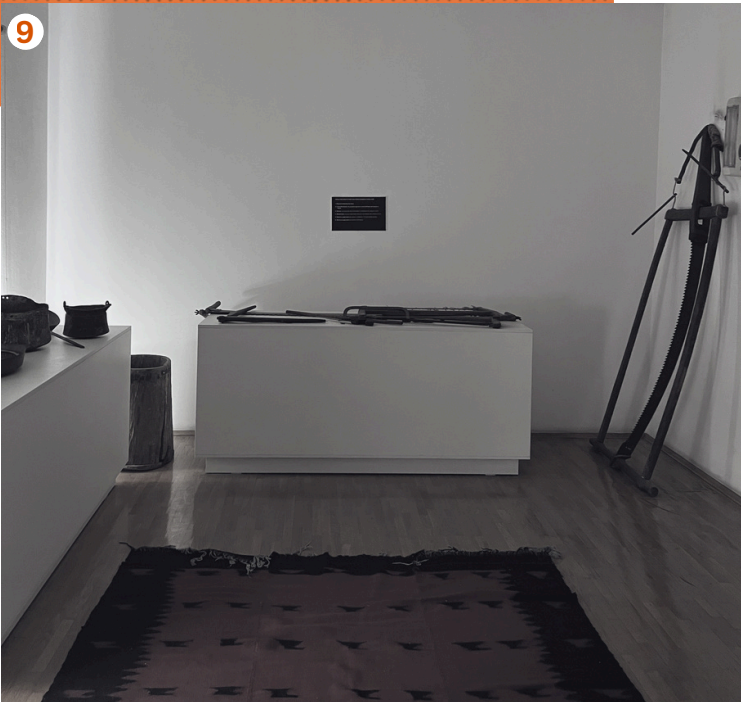
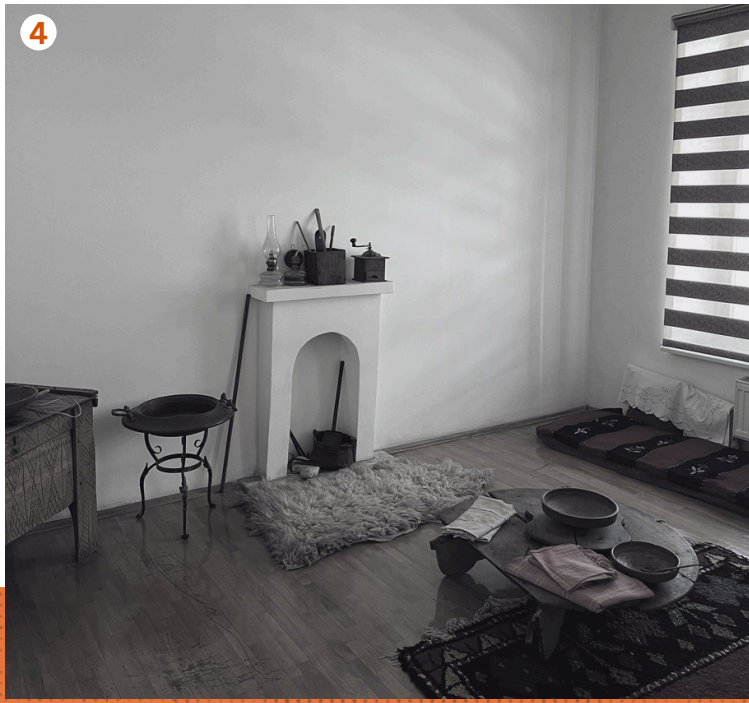
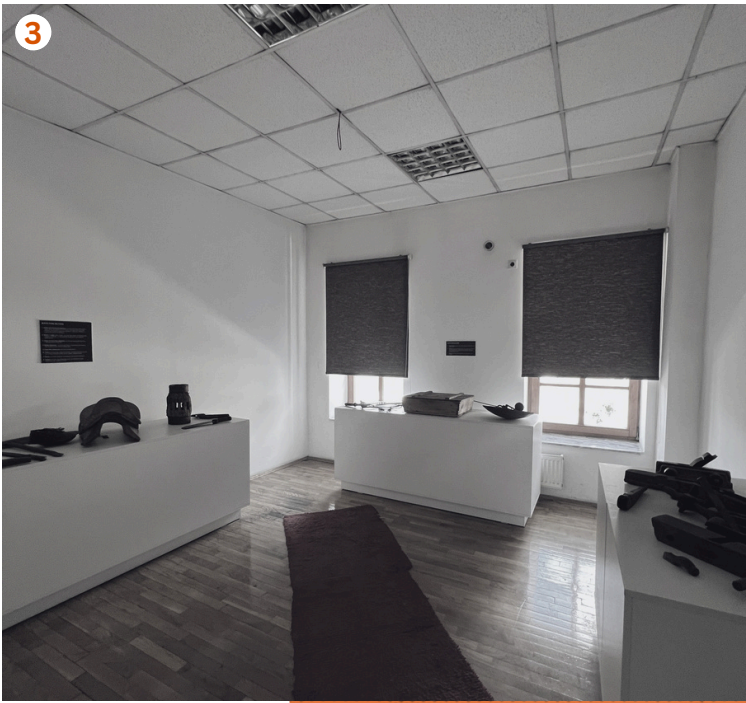
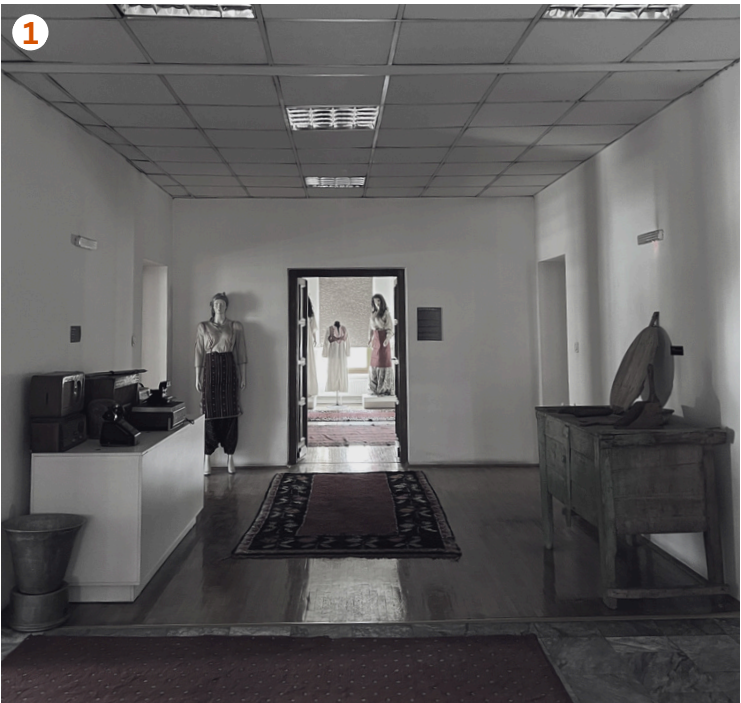
FASADA PERENDIMORE



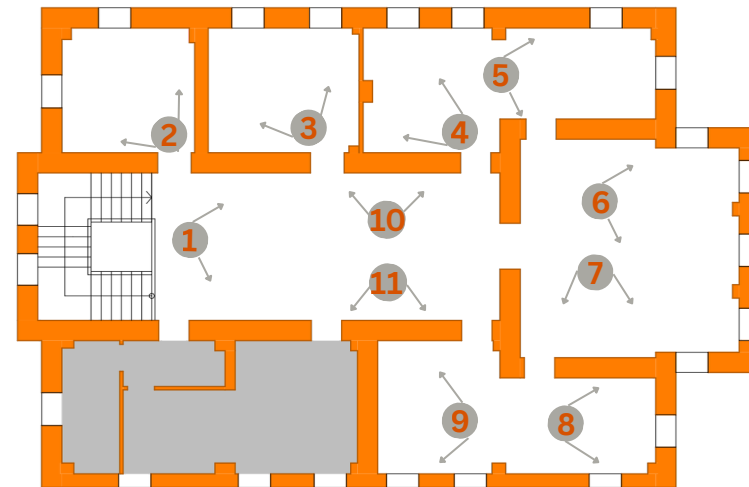


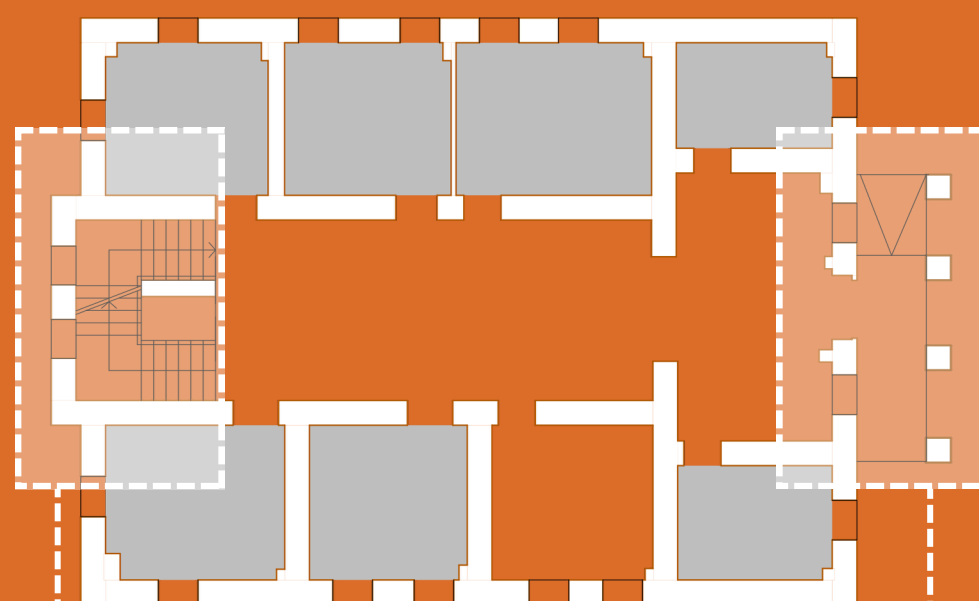
MUZEU RAJONAL I GJILANIT PAMJE TË MUZEUT - PËRDHESA



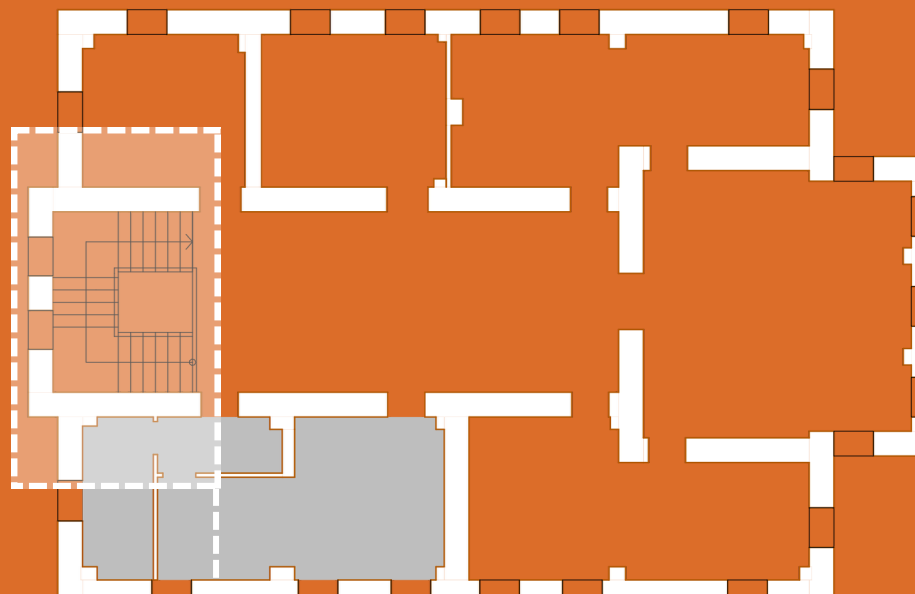


MUZEU RAJONAL I GJILANIT
PAMJE TË MUZEUT - KATI 1





PËRDHESA



KATI 1

Kati i qasshëm vetëm
përmes shkallëve

Ngritja në hyrje



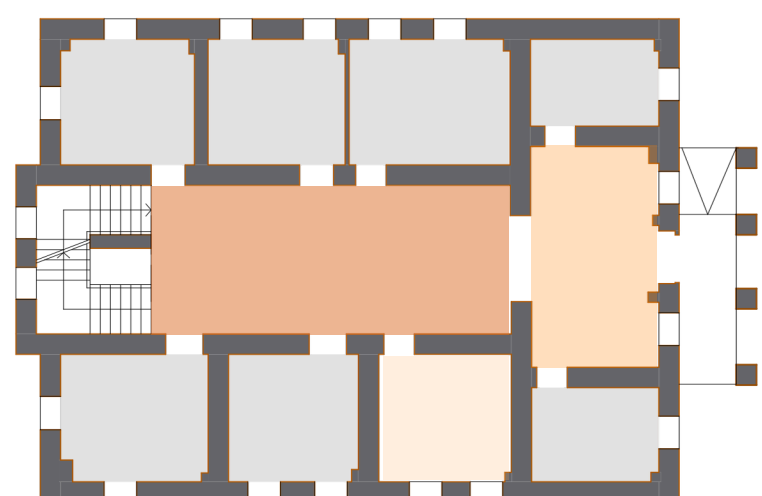
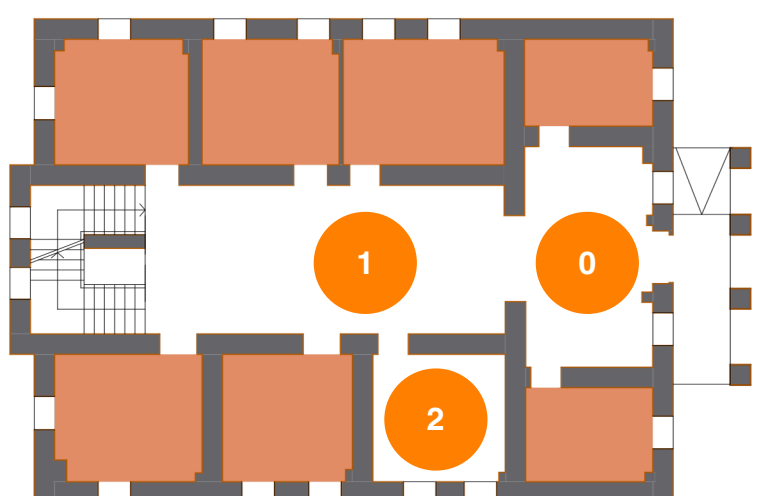
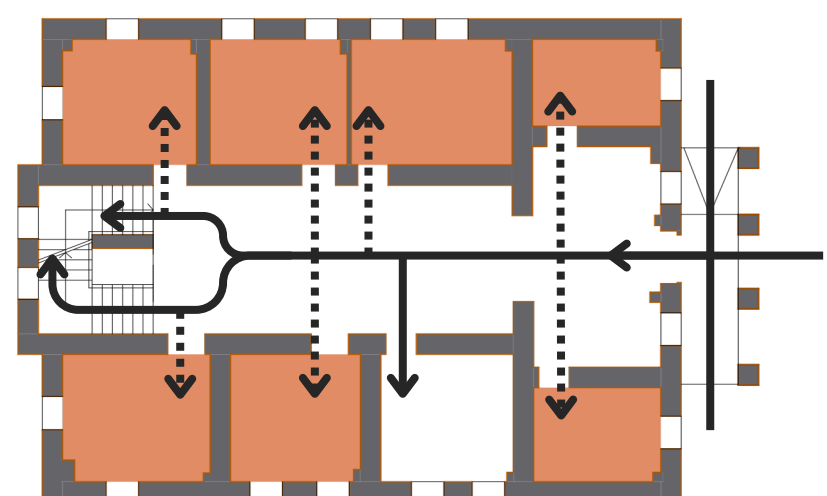
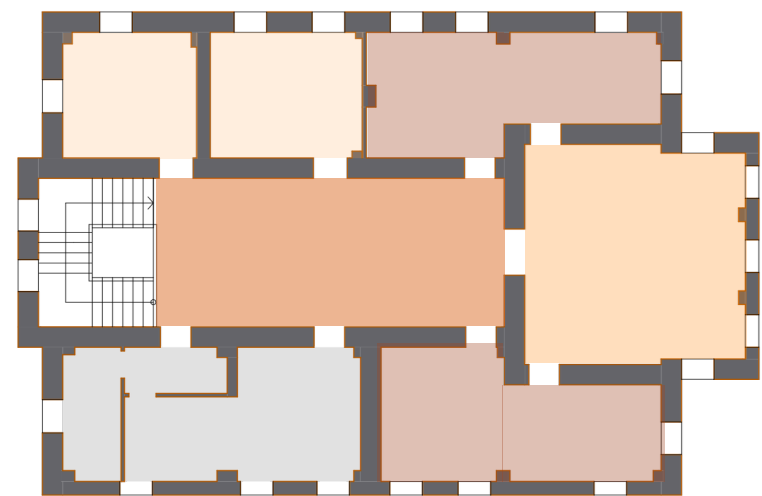
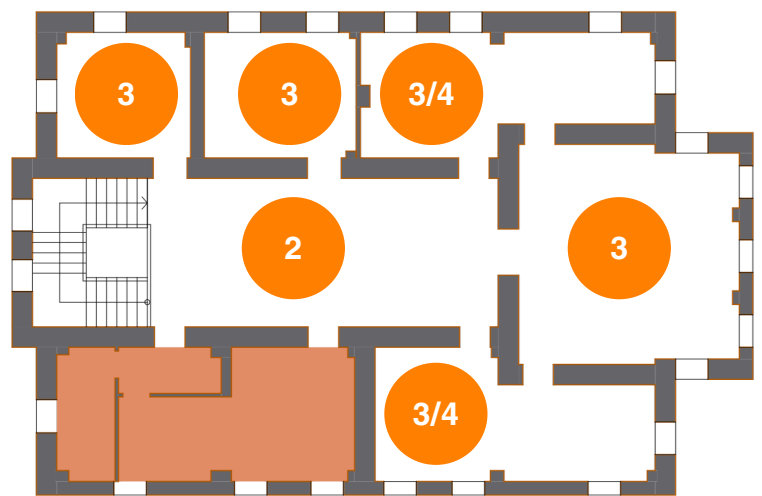
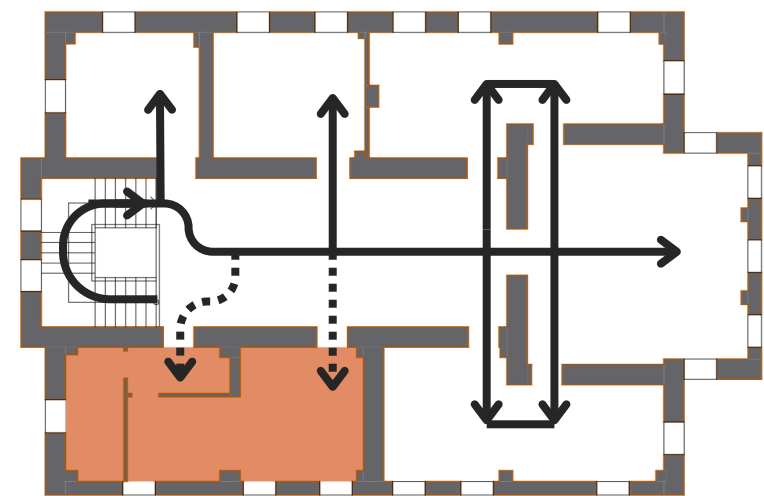
Muzeu Rajonal i Gjilanit shtrihet në dy etazhe. Në përdhesë ndodhen korridori hyrës dhe një hapësirë ekspozuese, ndërsa në katin e parë gjenden hapësirat kryesore të muzeut, ku edhe fillon ekspozita. Në hyrje të objektit ekziston një dallim i vogël në nivel, me lartësi prej 1 shkallë. Megjithatë, ekziston edhe një pjerrtësi, e cila mundëson qasjen në përdhesë për PAK dhe personat me vështirësi në lëvizje. Kati i parë është i qasshëm vetëm përmes shkallëve të brendshme, ndërsa objekti nuk ka ashensor ose platformë ngritëse. Gjithashtu, mungojnë mjetet ndihmëse dhe format alternative të interpretimit të ekspozitës për personat me vështirësi në shikim ose dëgjim.

Tualetet e objektit shfrytëzohen kryesisht për funksionet e tjera që aktualisht zhvillohen brenda muzeut dhe nuk janë të dedikuara posaçërisht për vizitorët e muzeut. Po ashtu, ndërtesa nuk ka tualete të përshtatura për PAK.

ANALIZA E NDËRLIDHJES SË KTHINAVE TË MUZEUT

ANALIZA E THELLËSISË SË ZHVILLIMIT TË HAPËSIRAVE

ANALIZA E ZHVILLIMIT TË HAPËSIRAVE



Vija që tregon ndërlidhjen e kthinave →
 Qasja në kthinat që nuk janë në shërbim të muzeut - - - - -
 Hapësirë e mbyllur për vizitorë

Kthina e parë e muzeut 0
 Kthina direkte pas kthinë së parë 1
 Kthina direkte pas kthinë së dytë 2
 Kthina direkte pas kthinë së tretë 3

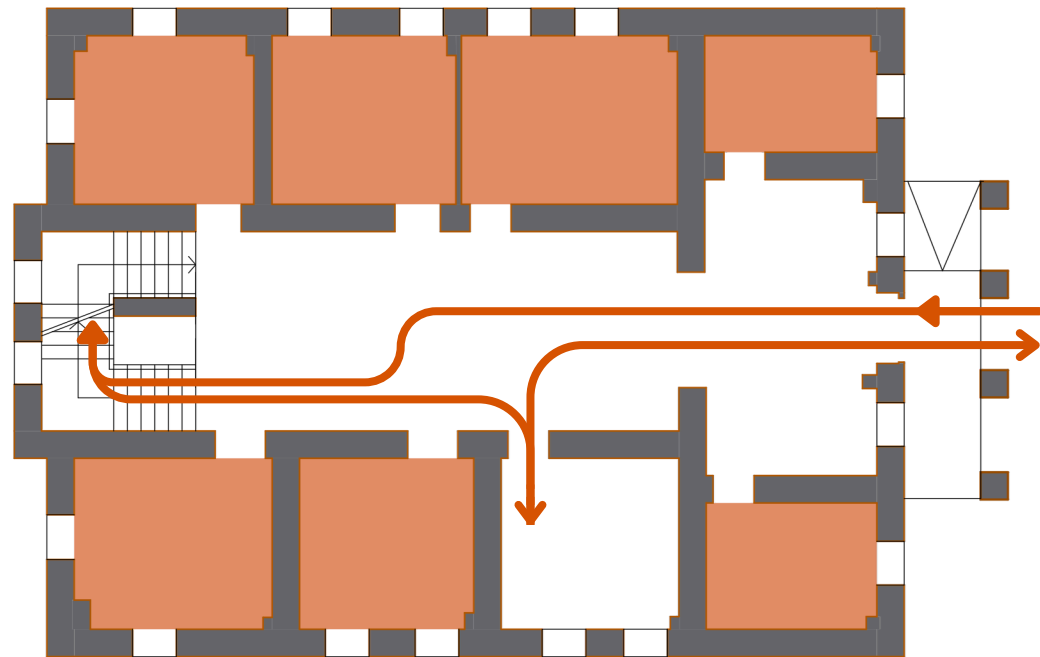
Hapësira që lidhet me 1 hapësirë tjetër
 Hapësira që lidhet me 2 hapësira të tjera
 Hapësira që lidhet me 3 hapësira të tjera
 Hapësira që lidhet me +4 hapësira të tjera
 Hapësira të objektit me destinim tjetër

MUZEU RAJONAL I GJILANIT

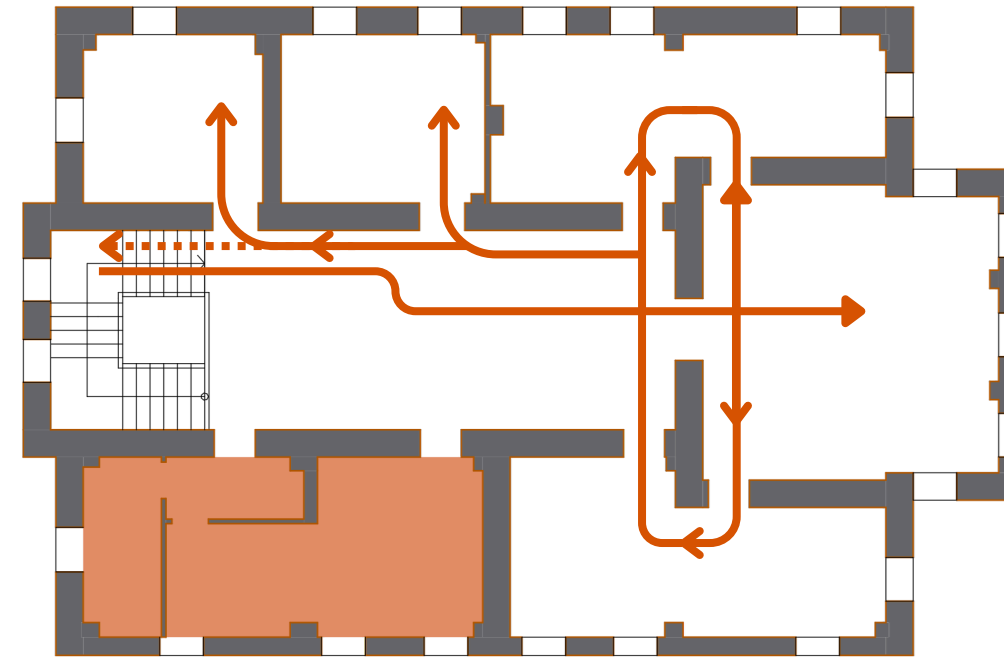
ANALIZA E LËVIZSHMËRISË

Në përdhesë, qasja realizohet përmes një hyrjeje të vetme, e cila shërben njëkohësisht si hyrje dhe dalje për vizitorët e muzeut, punonjësit e Qendrës Rajonale për Trashëgimi Kulturore në Gjiilan, si dhe për stafin e komunës që vepron në këtë objekt.

Vizitorët hyjnë fillimisht në parahyrje, vazhdojnë në korridor dhe më pas ngjiten në kat. Pas vizitës në kat, ata kthehen në përdhesë, ku vizitojnë hapësirën e vetme aktive të muzeut në këtë nivel, përkatësisht kthinën e arkeologjisë.

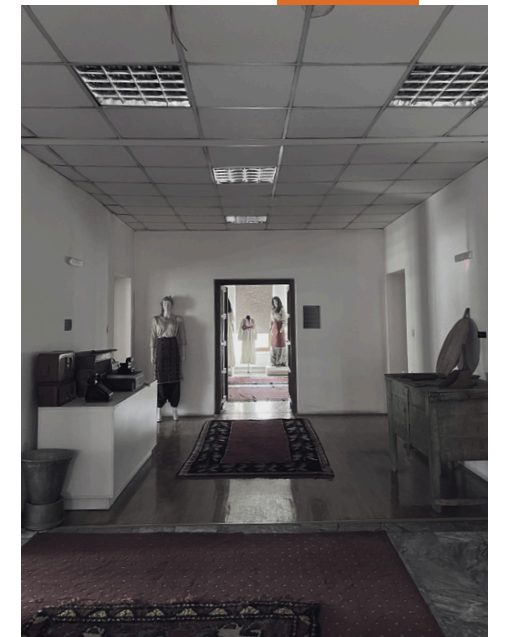


PËRDHESA

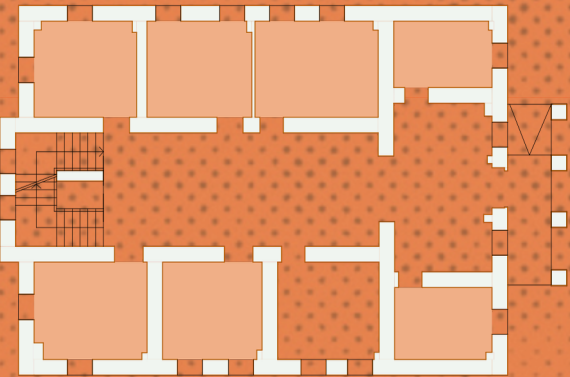


KATI 1

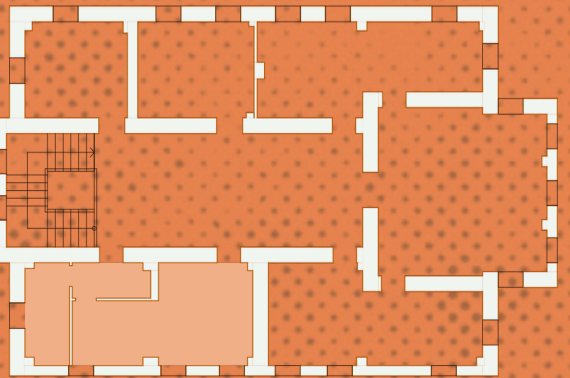
Në kat, lëvizja vazhdon nga shkallët përgjatë korridorit drejt kthinës më të madhe, ku ekspozohen veshjet tradicionale të burrave dhe grave të Karadakut. Më pas, vizitorët kalojnë me radhë nëpër kthinat e tjera të muzeut. Gjatë vizitave në grupe të mëdha, punonjësit e QRTK-së i shoqërojnë vizitorët në mënyrë vullnetare dhe i udhëzojnë sipas rendit nëpër hapësirat ekspozuese. Në përfundim, vizitorët kthehen përmes të njëjtave shkallë në përdhesë, vizitojnë kthinën e arkeologjisë dhe më pas vazhdojnë drejt daljes.



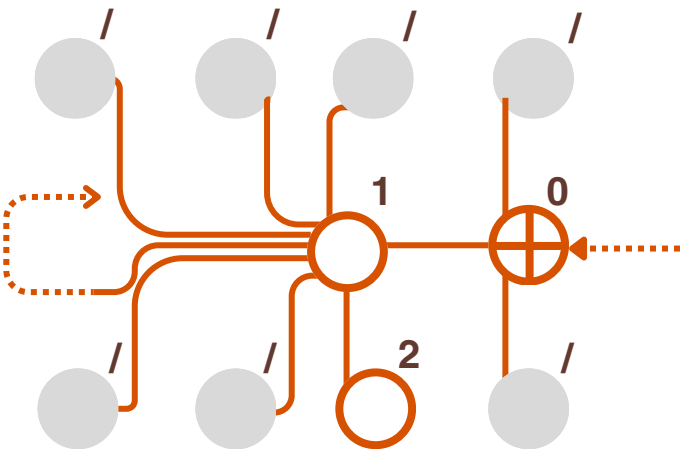
PËRDHESA



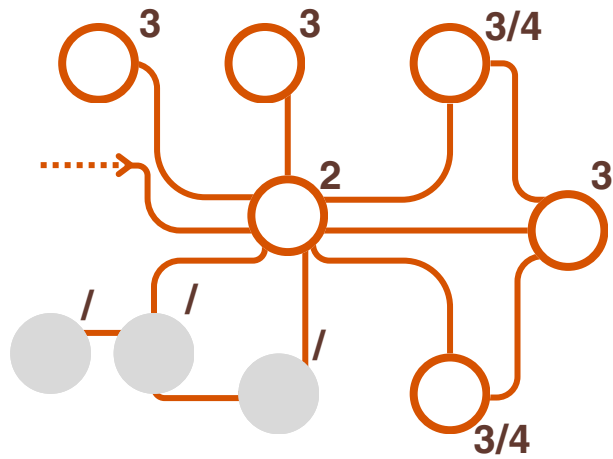
KATI 1



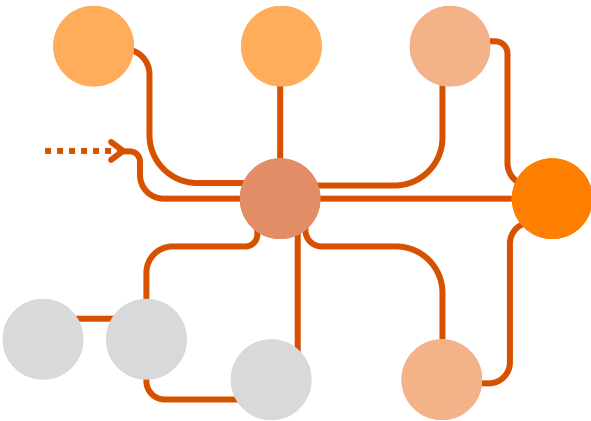
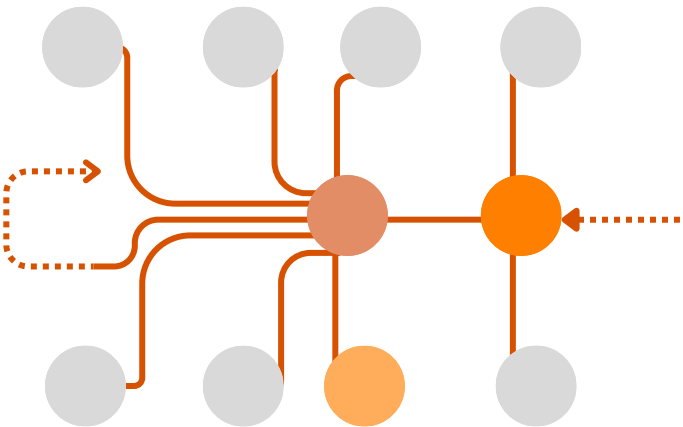
PËRDHESA



KATI 1



Kthina e parë e muzeut - 0
Kthina e dytë e muzeut - 1
Kthina e tretë e muzeut - 2
Kthina e katërt e muzeut - 3
Kthina e katërt/pestë e muzeut - 3/4
Kthina të objektit me destinim tjetër - /



Hapësira që lidhet me 1 hapësirë tjetër - light blue
Hapësira që lidhet me 2 hapësira të tjera - light orange
Hapësira që lidhet me 3 hapësira të tjera - dark orange
Hapësira që lidhet me +4 hapësira të tjera - dark brown
Hapësira të objektit me destinim tjetër - grey

02



MUZEU ETNOLOGJIK I GJILANIT

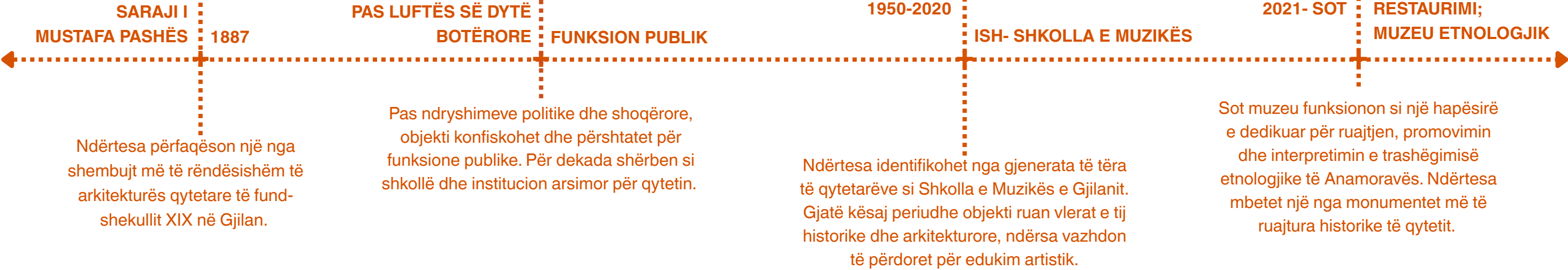
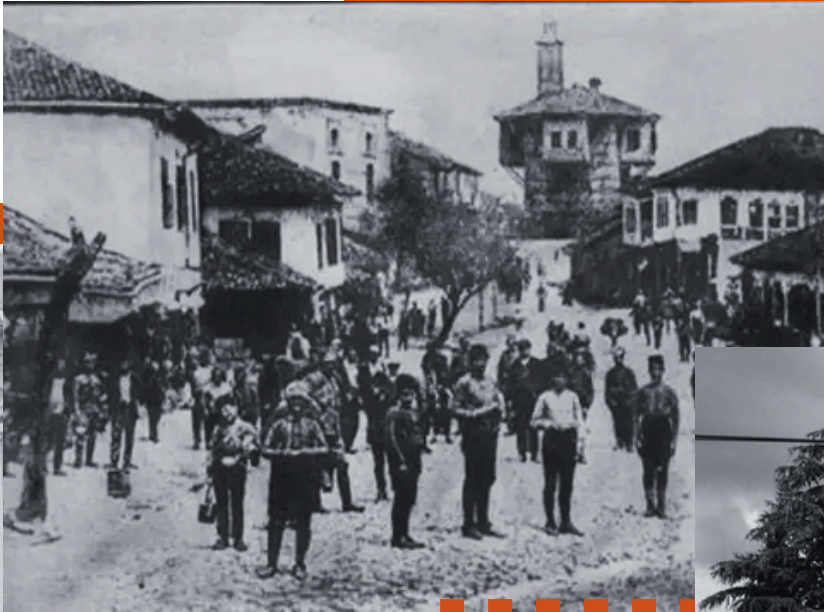


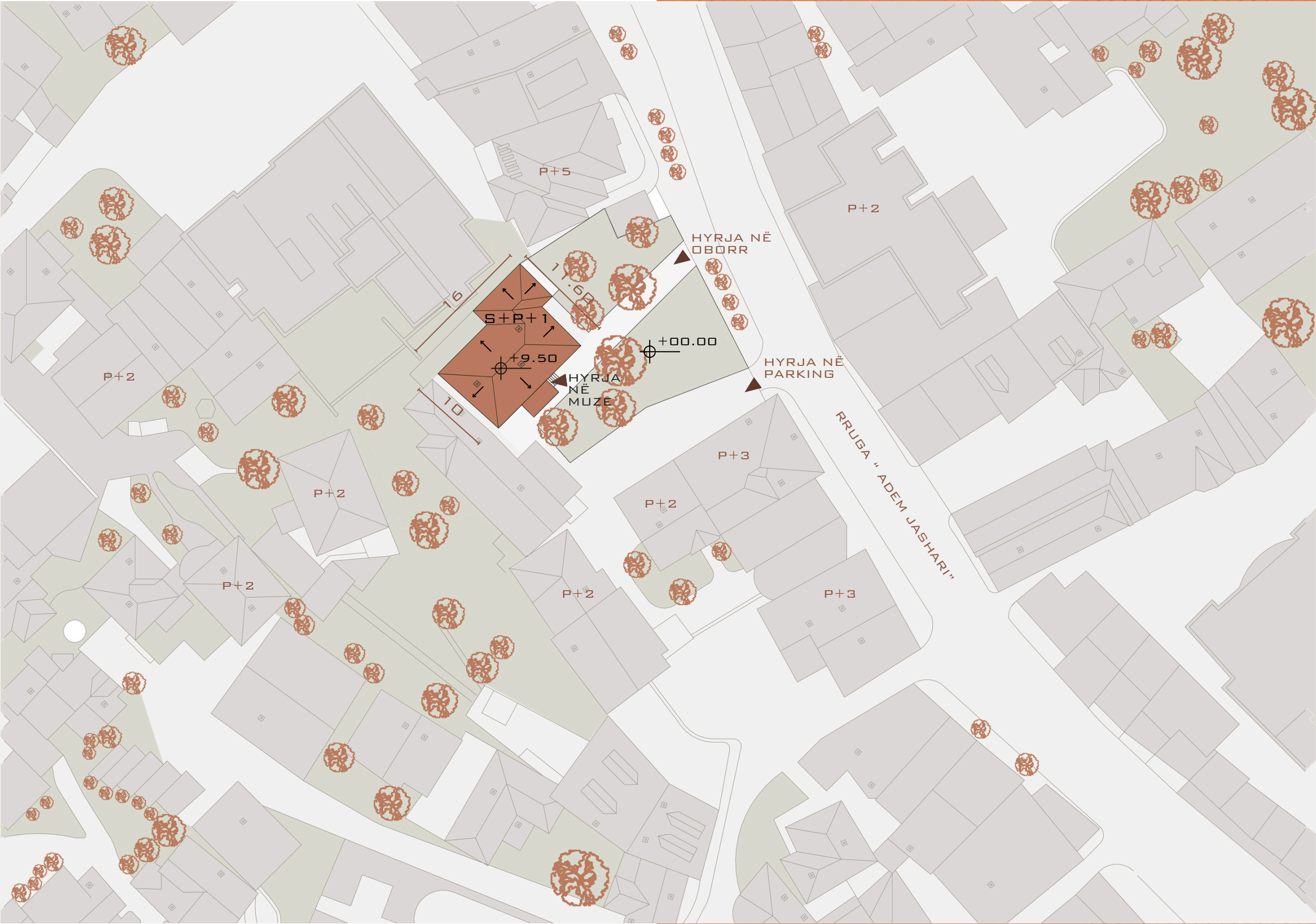
MUZEU ETNOLOGJIK I GJILANIT

Muzeu Etnologjik i Gjilanit është një nga institucionet më të reja të trashëgimisë kulturore në qytet dhe është i përqendruar në ruajtjen dhe prezantimin e kulturës tradicionale të Anamoravës. Muzeu është vendosur në objektin historik të njohur si Saraji i Mustafa Pashës, një ndërtesë monumentale e ndërtuar në vitin 1887, e cila përfaqëson një nga shembujt më të ruajtur të arkitekturës qytetare në Gjilan.

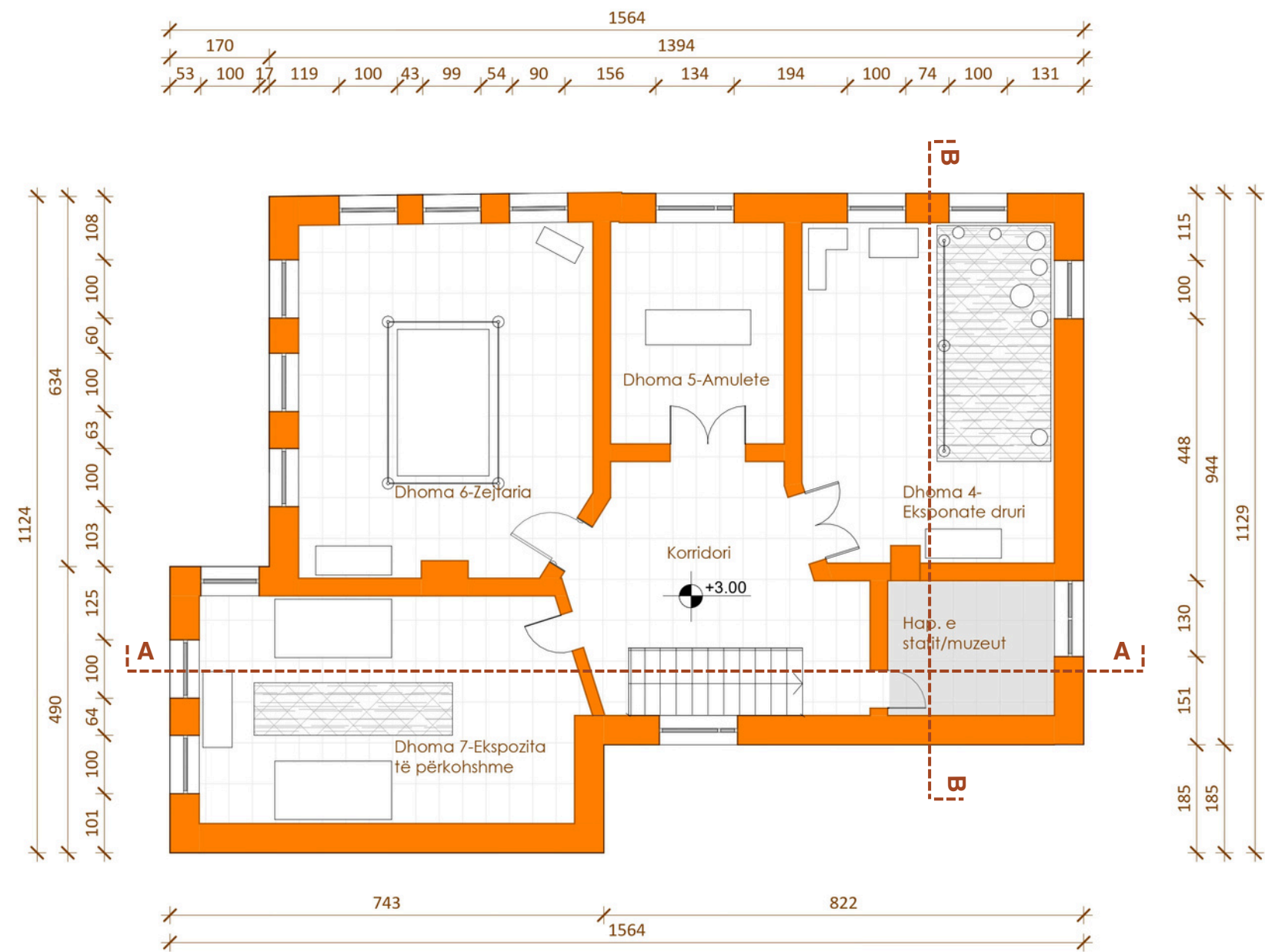
Pas Luftës së Dytë Botërore, objekti u nacionalizua dhe për dekada me radhë u përdor për funksione arsimore dhe publike. Për shumë vite ndërtesa shërbeu si shkollë, duke pësuar ndryshime funksionale që ndikuan në gjendjen e saj fizike. Në kuadër të një projekti të bashkëpunimit ndërkufitar të financuar nga Bashkimi Evropian, objekti iu nënshtrua një procesi restaurimi të plotë, i cili u realizua gjatë viteve 2018–2020. Pas përfundimit të punimeve, muzeu u inaugurua zyrtarisht në vitin 2021, në Ditën Ndërkombëtare të Muzeve. Objekti ruan karakteristikat autentike të arkitekturës së fund shekullit XIX, duke përfshirë elemente dekorative të drurit, tavane të punuara mjeshtërisht dhe organizim tradicional të hapësirave të banimit.

MUZEU ETNOLOGJIK I GJILANIT

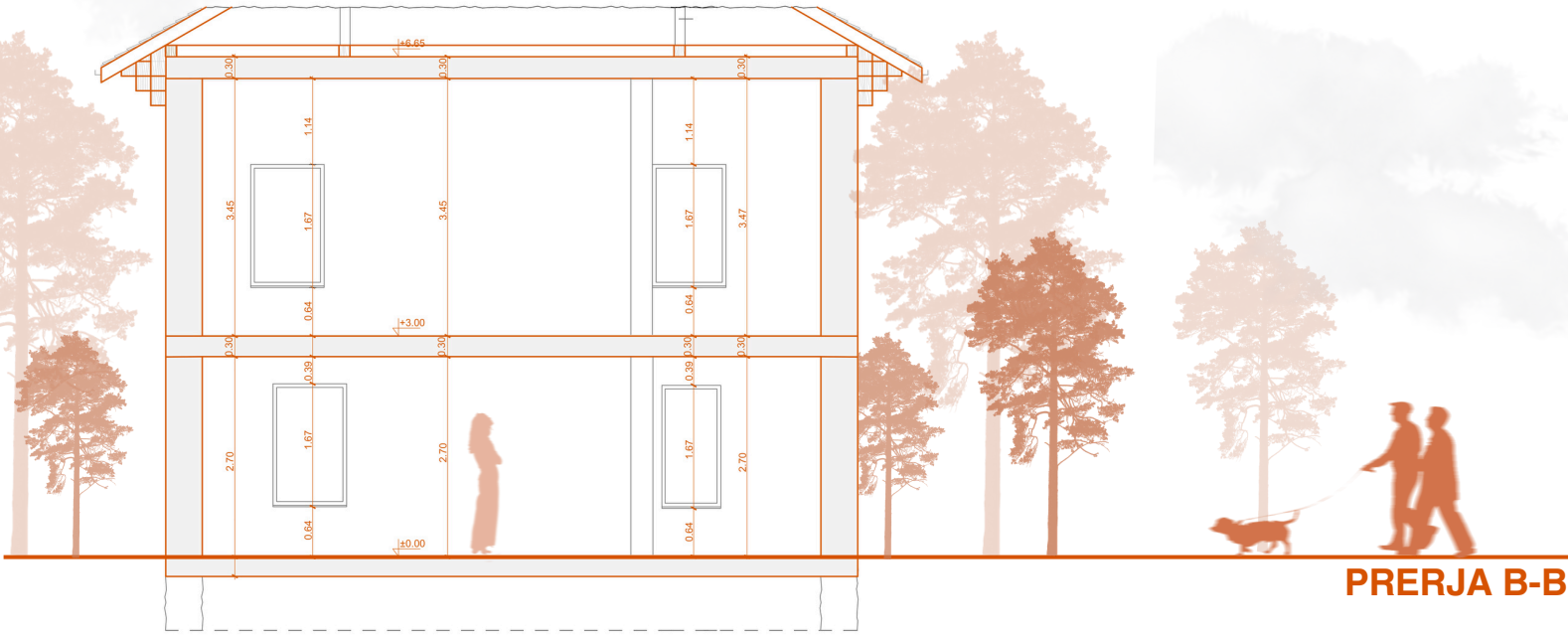




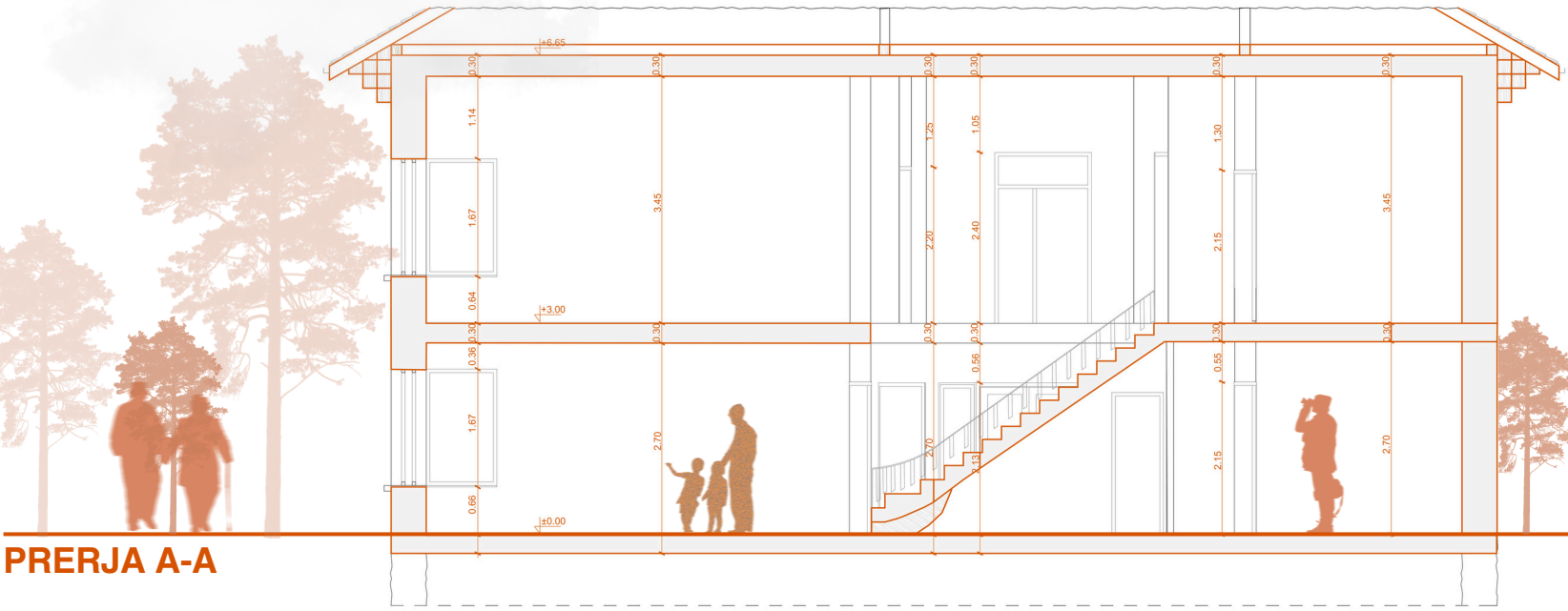




MUZEU ETNOLOGJIK I GJILANIT
PRERJET 1:100



PRERJA B-B

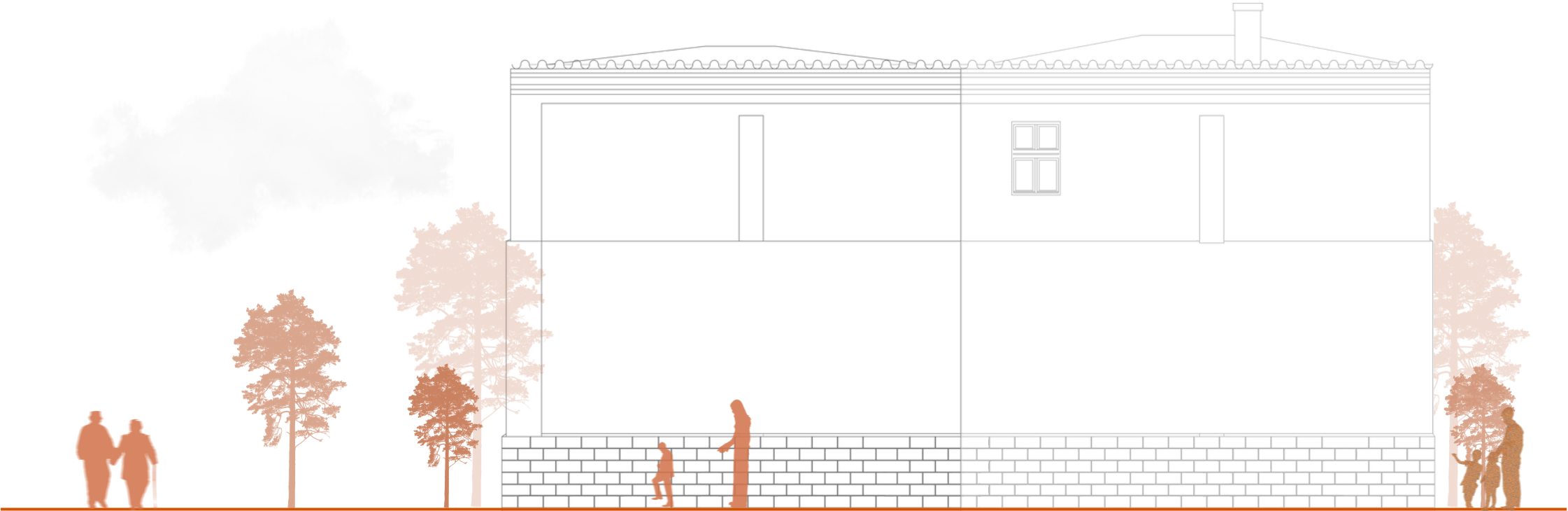


PRERJA A-A





FASADA JUG - LINDORE



FASADA VERI - PERENDIMORE



FASADA VERI - LINDORE

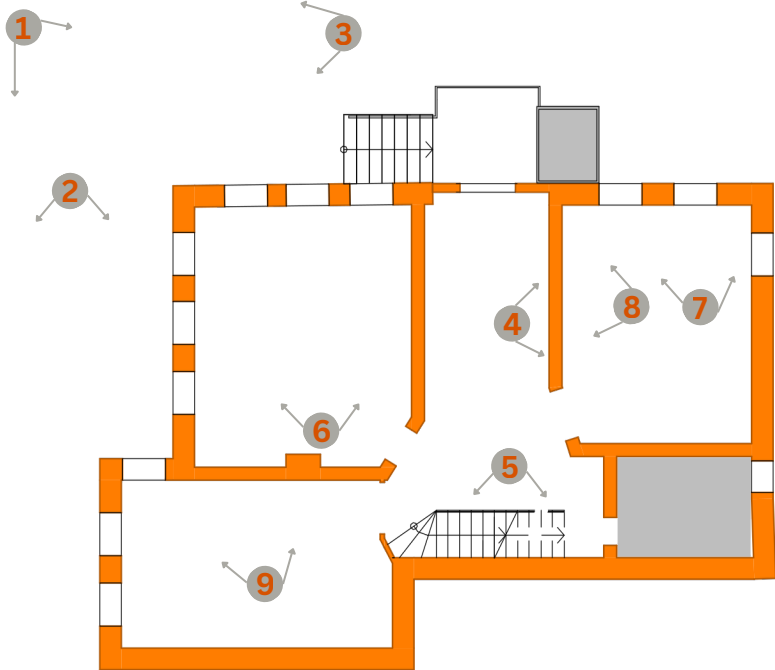
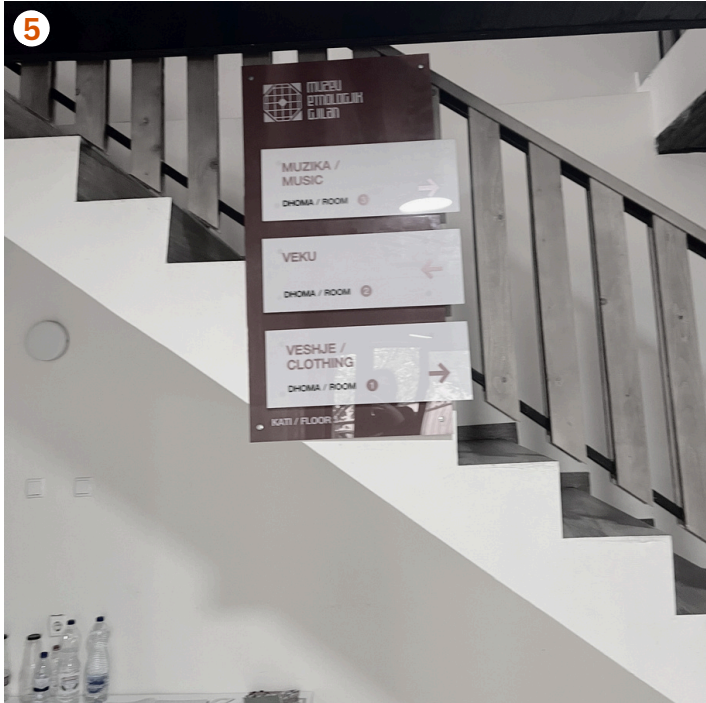
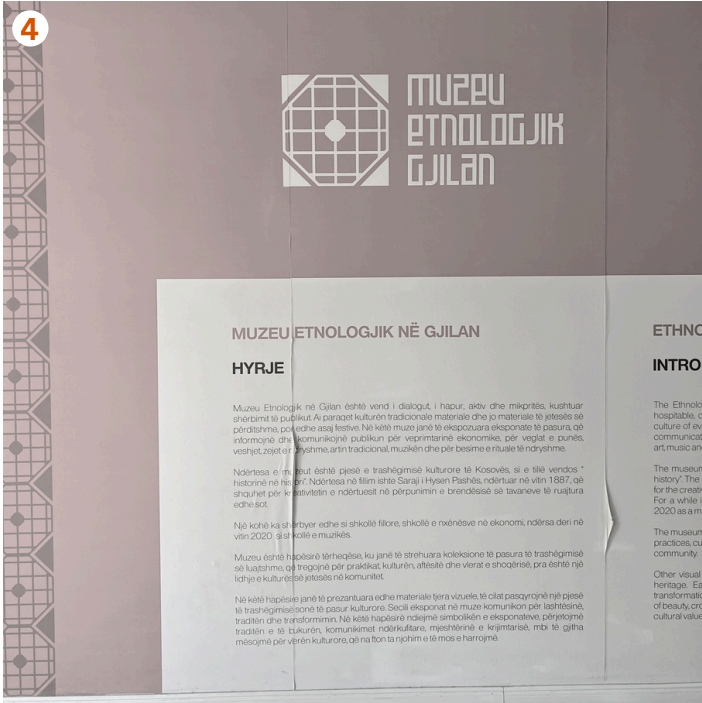
FASADA JUG - PERENDIMORE

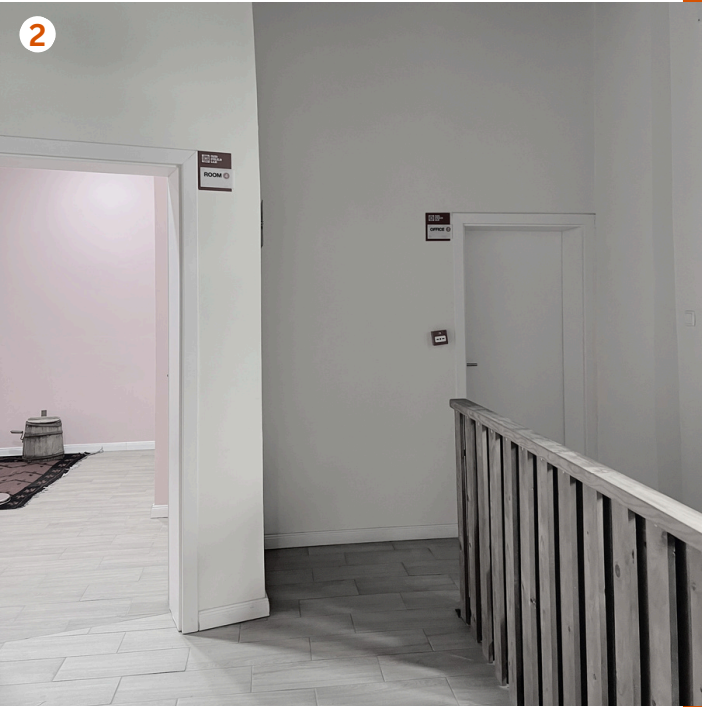




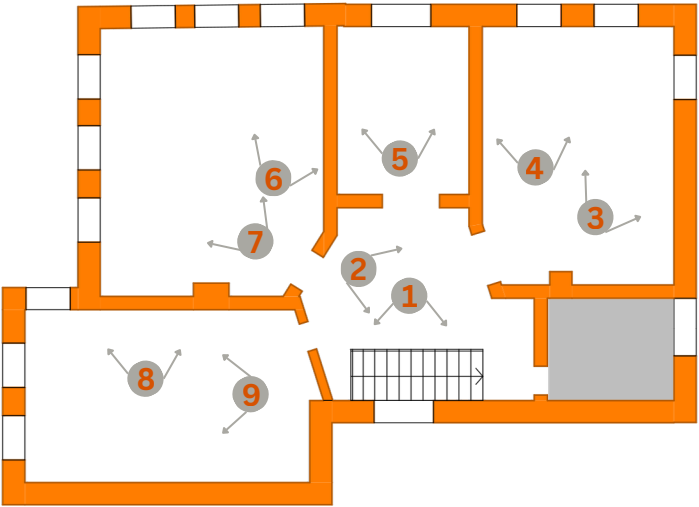
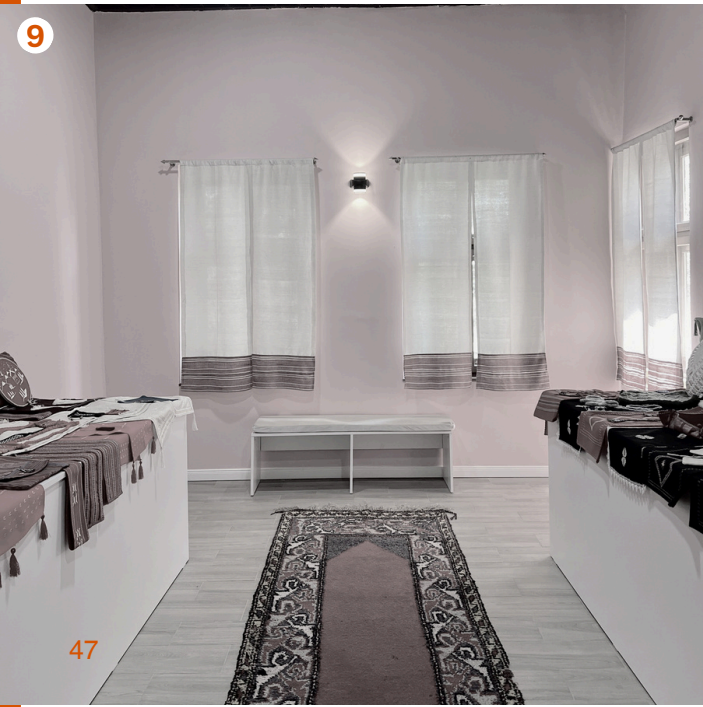
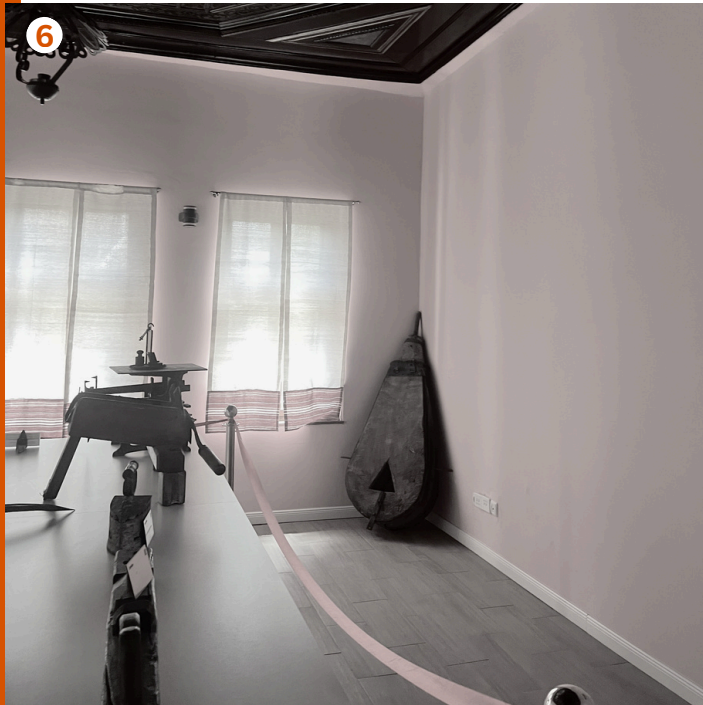
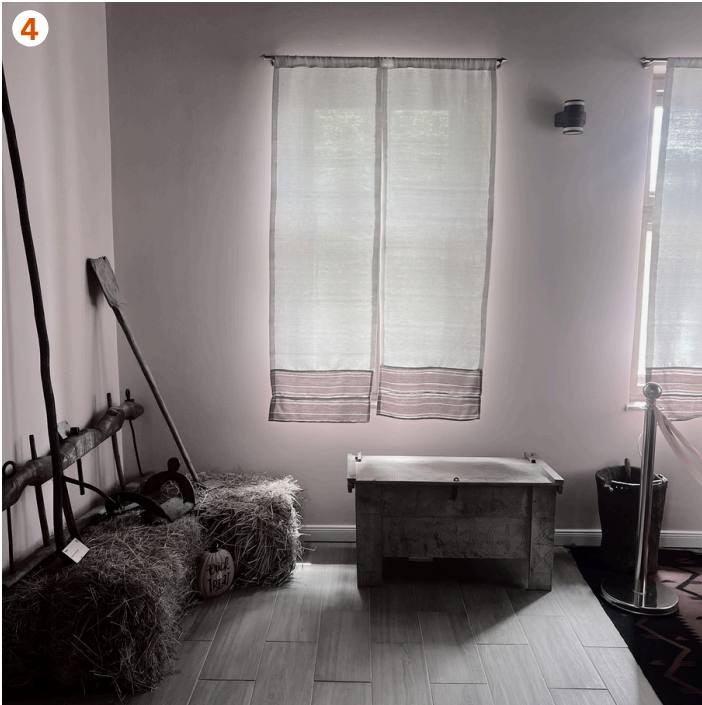
MUZEU ETNOLOGJIK I GJILANIT

PAMJE TË MUZEUT - PËRDHESA

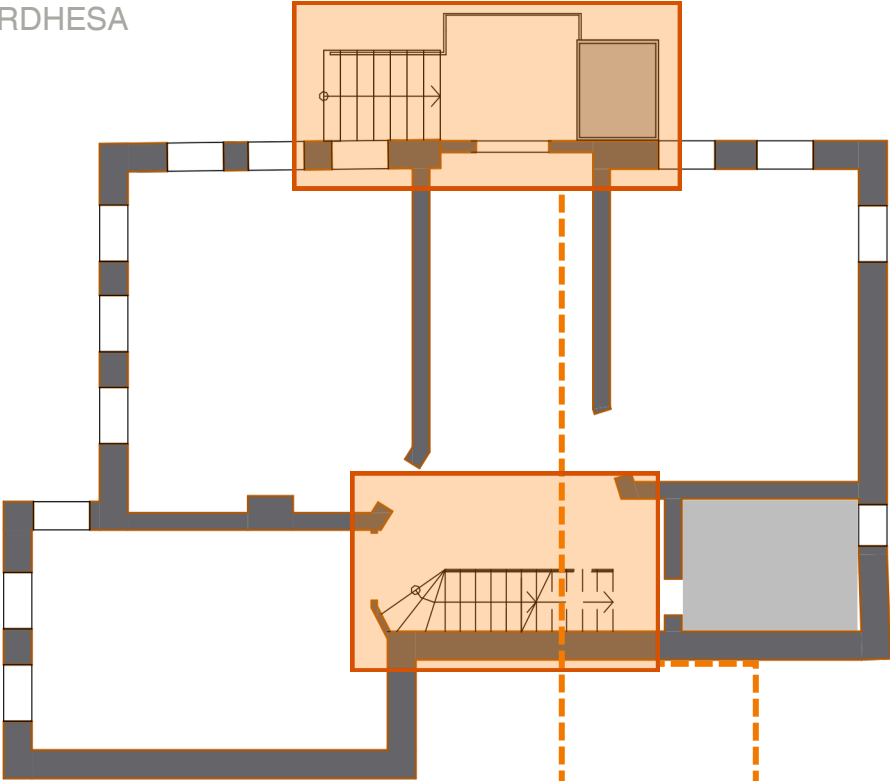




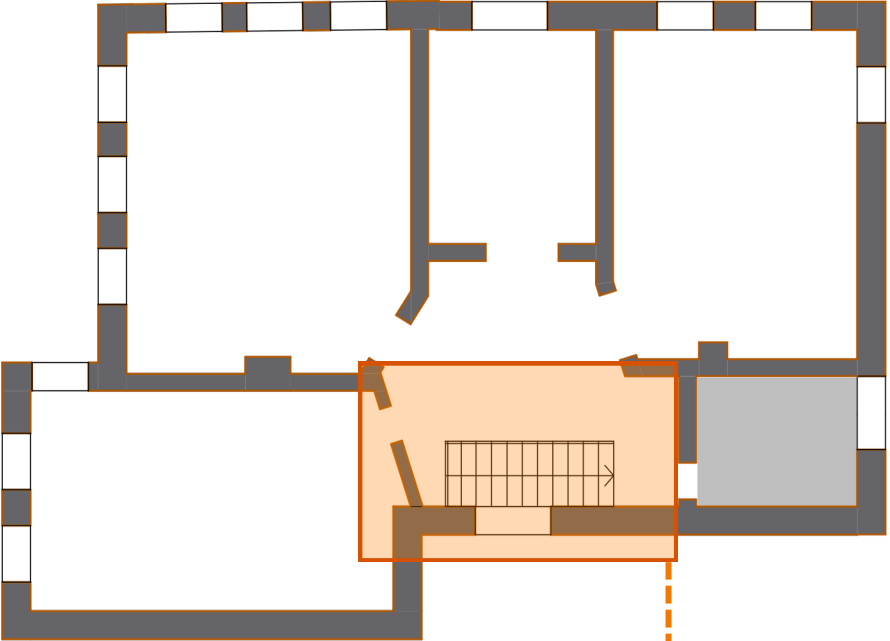
MUZEU ETNOLOGJIK I GJILANIT
PAMJE TË MUZEUT - KATI 1



PËRDHESA



KATI 1

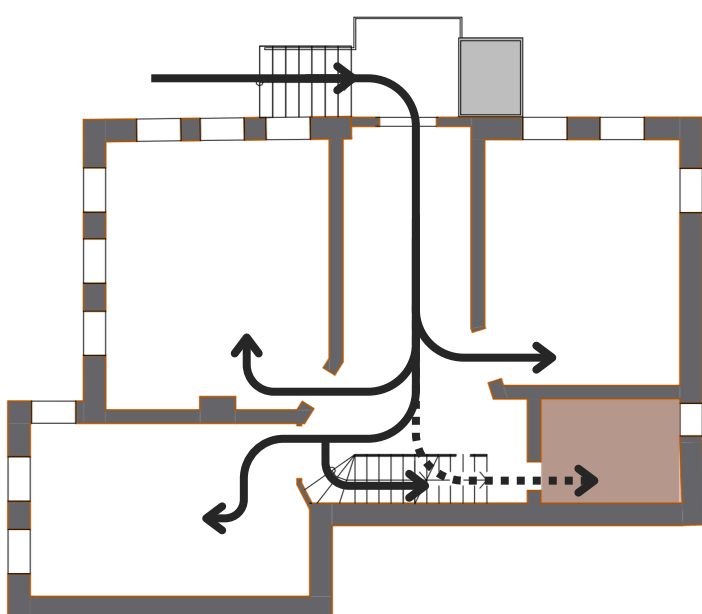
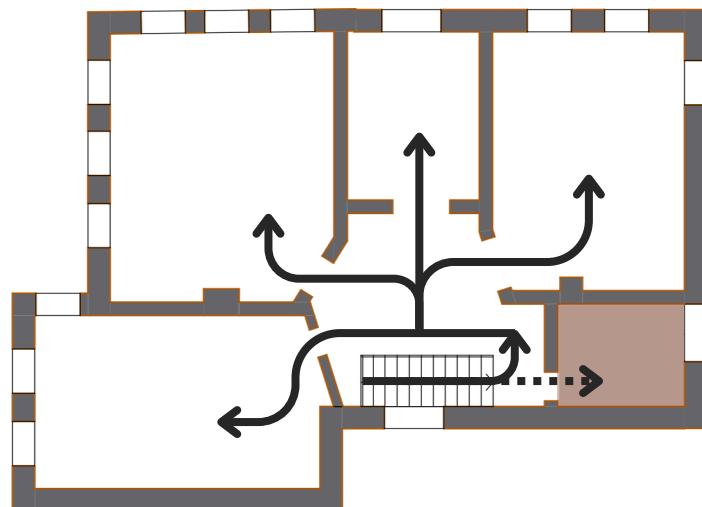


Muzeu etnologjik zhvillohet në përdhesë dhe në katin e parë, ndërsa suterreni shërben për nevojat e depos së objektit. Meqenëse përdhesa është e ngritur 1.1 m nga niveli i terrenit, qasja në të realizohet përmes shkallëve. Brenda objektit ndodhen shkallë që mundësojnë lidhjen me katin e sipërm, por jo ashensor. Në pjesën e hyrjes në përdhesë gjendet ashensori për PAK, mirëpo aktualisht nuk është funksional, siç shihet edhe në foton e mëposhtme. Gjithashtu, në muze mungojnë mjetet ndihmëse dhe format alternative të interpretimit të ekspozitës për personat me vështirësi në shikim ose dëgjim. Në oborr ndodhen tualetet, ku njëri prej tyre është i dedikuar për personat me aftësi të kufizuara. Megjithatë, për momentin edhe ky tualet është i mbyllur.

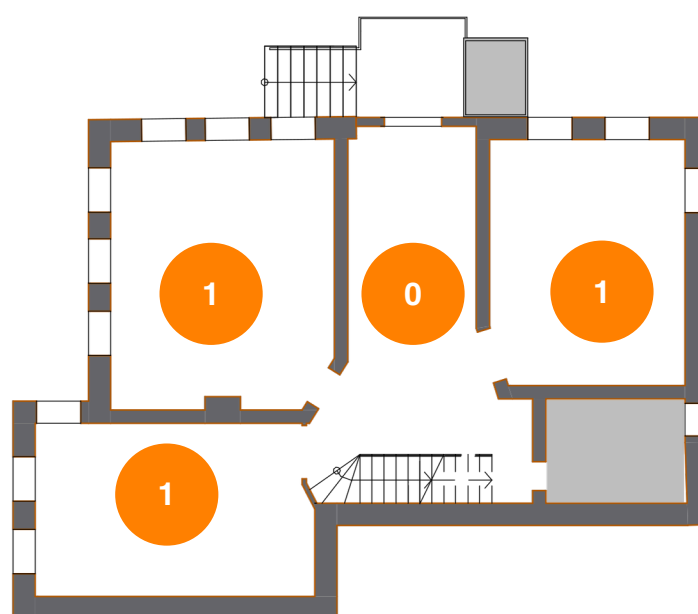
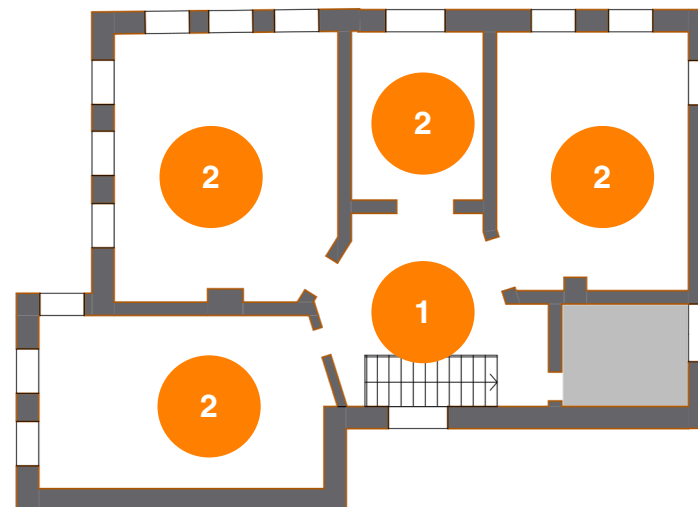
Përdhesa është e ngritur nga niveli i oborrit



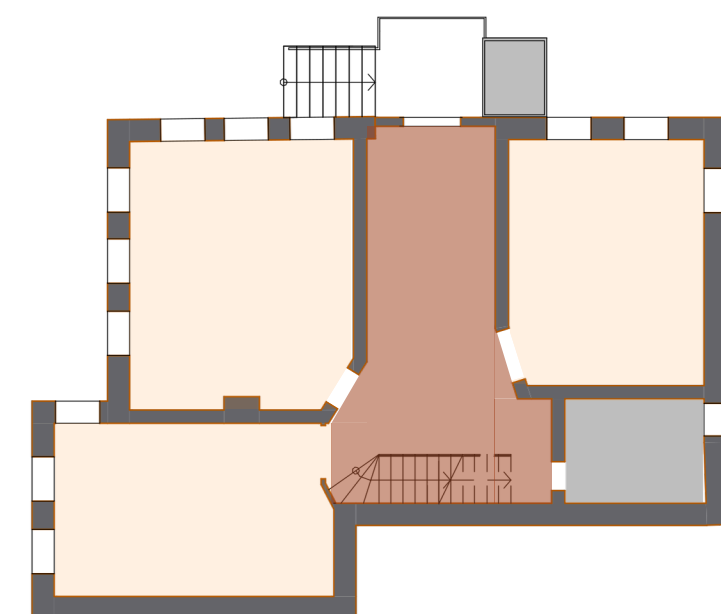
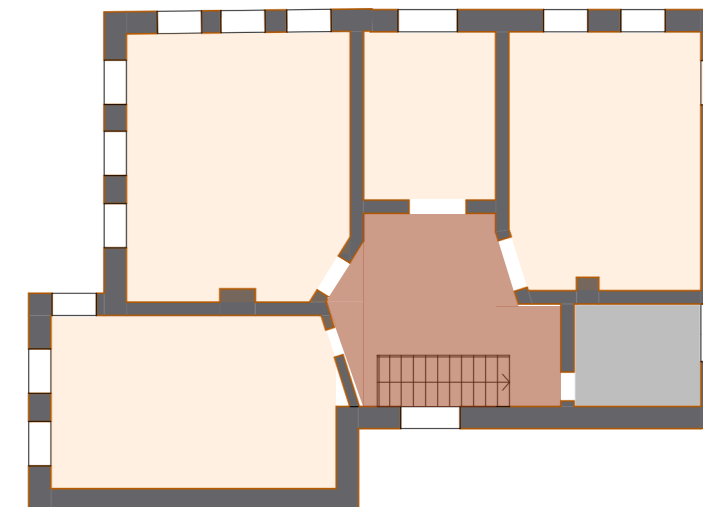
Kati është i qasshëm vetëm nga shkallët

ANALIZA E NDËRLIDHJES SË
KTHINAVE TË MUZEUT

Vija që tregon ndërlidhjen e kthinave →
Hapësirë e mbyllur për vizitorë

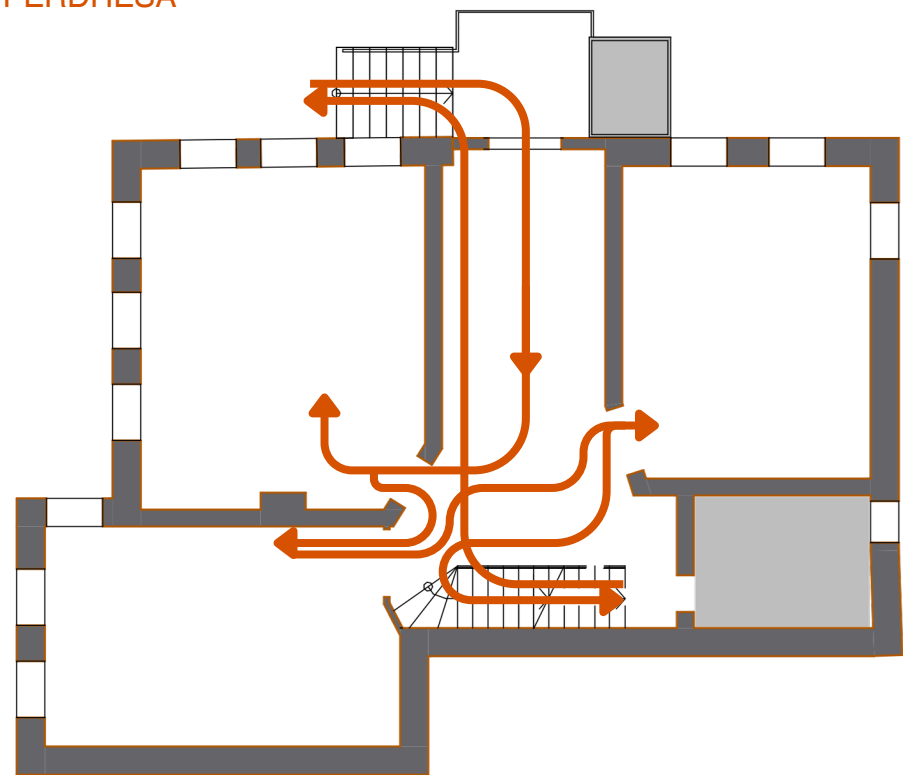
ANALIZA E THELLËSISË SË
ZHVILLIMIT TË HAPËSIRAVE

Kthina e parë e muzeut 0
Kthina direkte pas kthinë së parë 1
Kthina direkte pas kthinë së dytë 2

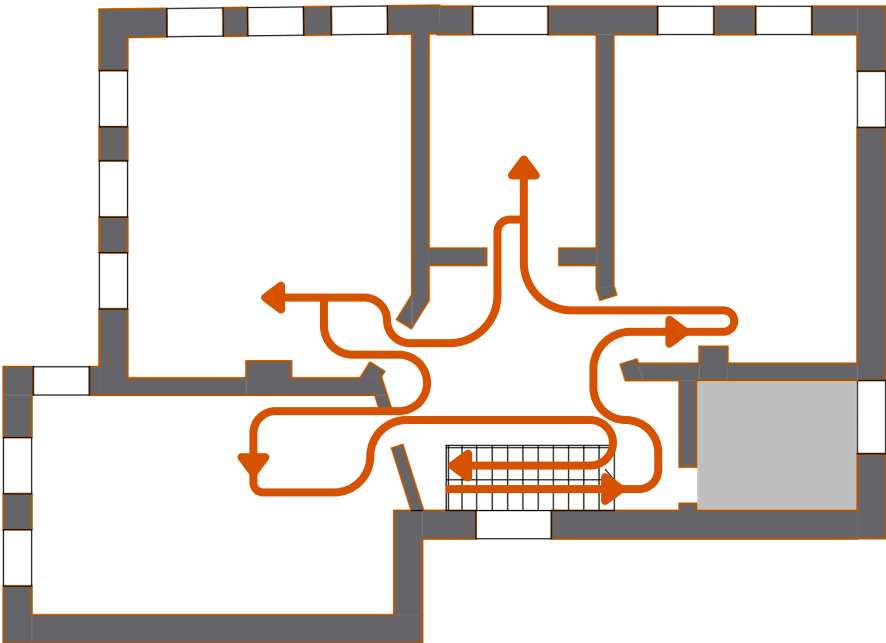
ANALIZA E ZHVILLIMIT TË
HAPËSIRAVE

Hapësira që lidhet me 1 hapësirë tjetër
Hapësira që lidhet me +3 hapësira të tjera
Hapësira të objektit me destinim tjetër - zyre

PËRDHESA



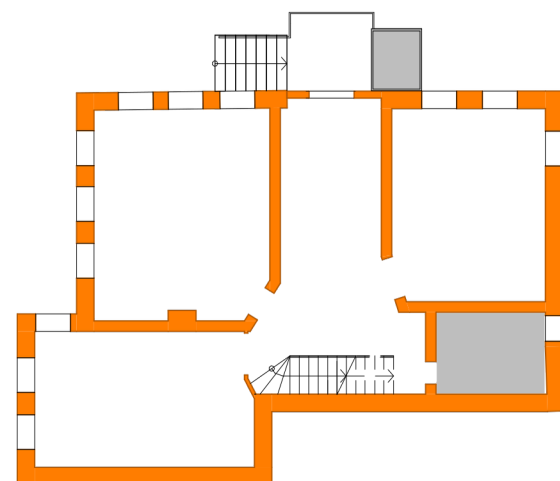
KATI 1



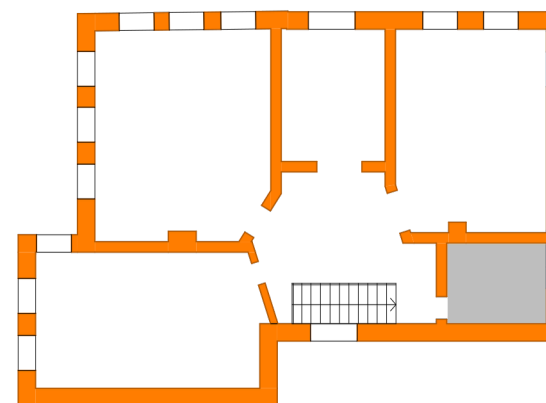
Muzeu Etnologjik ka një qasje të vetme, e cila shërben njëkohësisht si hyrje dhe dalje për vizitorët. Në korridorin hyrës është vendosur tabela informuese që paraqet organizimin funksional të objektit dhe emërtimin e kthinave sipas rendit të lëvizjes.

Në përdhesë vizitohen tri kthina, ndërsa më pas lëvizja vazhdon në katin e parë, ku ndodhen katër kthina të tjera, njëra prej të cilave shërben për ekspozita të përkohshme. Vizitorët orientohen përmes emërtimeve të kthinave dhe udhëzimeve të punonjësve të Muzeut Etnologjik të Gjilanit.

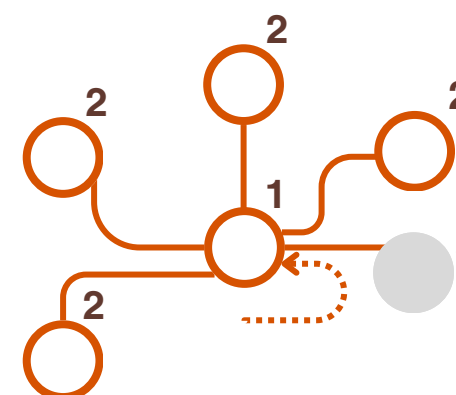
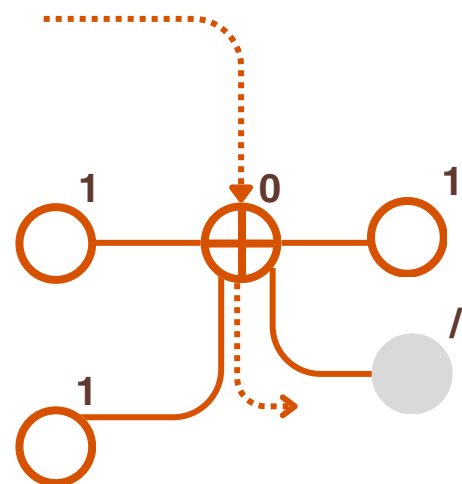




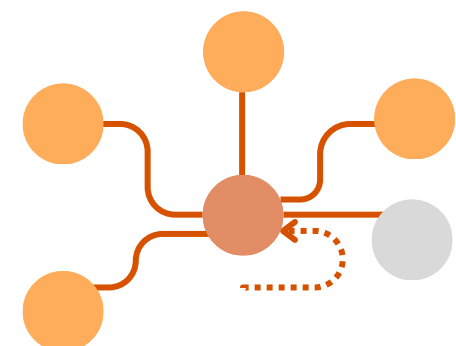
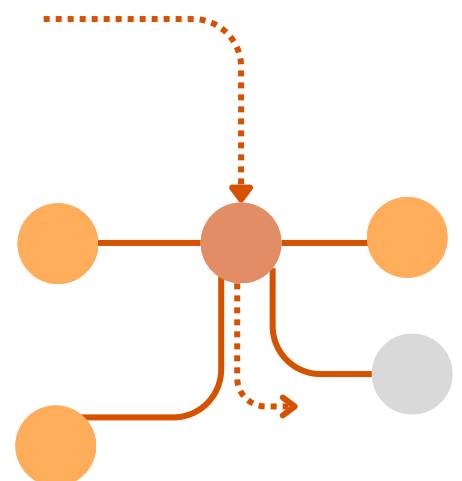
PËRDHESA



KATI 1



Kthina e parë e muzeut - 0
Kthina e dytë e muzeut - 1
Kthina e tretë e muzeut - 2
Kthina të objektit me destinim tjetër - /



Hapësira që lidhet me 1 hapësirë tjetër ●
Hapësira që lidhet me +3 hapësira të tjera ●
Hapësira të objektit me destinim tjetër - zyre ●

